

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a noua extinsă)

13 decembrie 2018*

„Concurență – Abuz de poziție dominantă – Piața slovacă a serviciilor de telecomunicații în bandă largă – Accesul întreprinderilor terțe la «bucla locală» a operatorului tradițional de pe piața respectivă – Decizie de constatare a unei încălcări a articolului 102 TFUE și a articolului 54 din Acordul privind SEE – Încălcare unică și continuă – Noțiunea de «abuz» – Refuzul accesului – Comprimare a marjelor – Calculul comprimării marjelor – Criteriul concurentului la fel de eficient – Dreptul la apărare – Imputare în sarcina societății-mamă a încălcării săvârșite de către filiala sa – Influență decisivă a societății-mamă asupra politicii comerciale a filialei – Exercițiere efectivă – Sarcina probei – Calcularea cuantumului amenzii – Orientările din 2006 privind calcularea cuantumului amenzilor – Amendă distinctă impusă exclusiv societății-mamă în temeiul încălcărilor repetate și al aplicării unui coeficient de multiplicare în scop disuasiv”

În cauza T-827/14,

Deutsche Telekom AG, cu sediul în Bonn (Germania), reprezentată de K. Appel și de D. Schroeder, avocați,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de M. Kellerbauer, de L. Malferrari, de C. Vollrath și de L. Wildpanner, în calitate de agenți,

pârâtă,

susținută de

Slovanet, a.s., cu sediul în Bratislava (Slovacia), reprezentată de P. Tisaj, avocat,

intervenientă,

având ca obiect o cerere întemeiată pe articolul 263 TFUE și prin care se solicită, cu titlu principal, anularea în tot sau în parte, în măsura în care o privește pe reclamantă, a Deciziei C(2014) 7465 final a Comisiei din 15 octombrie 2014 privind o procedură de aplicare a articolului 102 TFUE și a articolului 54 din Acordul privind SEE (Cazul AT.39523 – Slovak Telekom), astfel cum a fost rectificată prin Decizia C(2014) 10119 final a Comisiei din 16 decembrie 2014, precum și prin Decizia C(2015) 2484 final a Comisiei din 17 aprilie 2015 și, cu titlu subsidiar, anularea sau reducerea cuantumului amenzilor aplicate reclamantei prin decizia menționată,

* Limba de procedură: germana.

TRIBUNALUL (Camera a noua extinsă),

compus din domnii M. van der Woude, îndeplinind funcția de președinte, S. Gervasoni, L. Madise, R. da Silva Passos (raportor) și doamna K. Kowalik-Bańczyk, judecători,

grefier: N. Schall, administrator,

având în vedere faza scrisă a procedurii și în urma ședinței din 19 aprilie 2018,

pronunță prezenta

Hotărâre¹

I. Istoricul cauzei

- 1 Reclamanta, Deutsche Telekom AG, este operatorul tradițional de telecomunicații din Germania și societatea aflată la conducerea grupului Deutsche Telekom. Începând cu 4 august 2000 și în întreaga perioadă relevantă în prezenta cauză, reclamanta a deținut o participație de 51 % în capitalul Slovak Telekom, a.s., operatorul de telecomunicații tradițional din Slovacia. Cealaltă parte din capitalul Slovak Telekom era deținută de Ministerul Economiei al Republicii Slovace, în limita a 34 %, respectiv de Fondul Proprietății de Stat al Republicii Slovace, în limita a 15 % (denumite în continuare, împreună, „statul slovac”).
- 2 La 15 octombrie 2014, Comisia Europeană a adoptat Decizia C(2014) 7465 final privind o procedură de aplicare a articolului 102 TFUE și a articolului 54 din Acordul privind SEE (Cazul AT.39523 – Slovak Telekom), rectificată prin Decizia C(2014) 10119 final a Comisiei din 16 decembrie 2014, precum și prin Decizia C(2015) 2484 final a Comisiei din 17 aprilie 2015, adresată reclamantei, precum și Slovak Telekom (denumită în continuare „decizia atacată”). La 26 decembrie 2014, Slovak Telekom a introdus o acțiune separată prin care solicită de asemenea anularea deciziei atacate (cauza T-851/14).

A. Contextul tehnologic, factual și normativ din decizia atacată

- 3 Slovak Telekom, succesoarea indirectă a companiei de poștă și de telecomunicații de stat care a dispărut în 1992, este cel mai mare operator de telecomunicații și furnizor al accesului la bandă largă din Slovacia. Monopolul său legal pe piața de telecomunicații din Slovacia a încetat în anul 2000. Slovak Telekom oferă o gamă completă de servicii de date și de servicii vocale și deține și operează rețele fixe pe bază de cupru și pe bază de fibră optică, precum și o rețea de telecomunicații mobile. Rețelele pe bază de cupru și mobilă acoperă aproape întreg teritoriul Slovaciei.
- 4 Decizia atacată privește practicile anticoncurențiale de pe piața slovacă a serviciilor de internet în bandă largă. Acesta vizează în esență condițiile stabilite de Slovak Telekom pentru accesul neîngrădit al altor operatori la bucla locală pe bază de cupru din Slovacia în perioada 2005-2010.
- 5 Bucla locală reprezintă circuitul fizic cu conductor dublu torsadat metalic (denumit și „linie”) care conectează punctul terminal al rețelei de la locuința abonatului cu repartitorul principal sau cu o facilități echivalentă în rețeaua de telefonie publică fixă.

1 Sunt redată numai punctele din prezenta hotărâre a căror publicare este considerată utilă de către Tribunal.

- 6 Accesul neîngrădit la bucla locală permite noilor operatori – numiți în mod obișnuit „operatori alternativi”, spre deosebire de operatorii tradiționali ai rețelelor de telecomunicații – să utilizeze infrastructura de telecomunicații deja existentă și care aparține acestor operatori tradiționali pentru a oferi diverse servicii utilizatorilor finali, în concurență cu operatorii tradiționali. Printre diferitele servicii de telecomunicații care pot fi furnizate utilizatorilor finali prin intermediul buclei locale se numără transmiterea de date în bandă largă pentru acces fix la internet și pentru aplicații multimedia pe baza tehnologiei liniilor de abonat digitale (Digital Subscriber Line sau DSL).
- 7 Accesul neîngrădit la bucla locală a fost organizat la nivelul Uniunii în special prin Regulamentul (CE) nr. 2887/2000 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2000 privind accesul neîngrădit la bucla locală (JO 2000, L 336, p. 4, Ediție specială, 13/vol. 30, p. 133) și prin Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (Directivă-cadru) (JO 2002, L 108, p. 33, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 195). Regulamentul nr. 2887/2000 a impus operatorilor „care au o putere de piață semnificativă” să permită accesul la buclele locale la care accesul este neîngrădit (unbundled local loop sau ULL) și să publice o ofertă de referință în materie de acces neîngrădit. Aceste dispoziții au fost puse în aplicare în Slovacia prin intermediul Zákona z 3. decembra 2003 č. 610/2003 Z.z. o elektronických komunikáciach, v znení neskorších predpisov (Legea nr. 610/2003 din 3 decembrie 2003 privind comunicațiile electronice), cu modificările ulterioare, intrată în vigoare, cu anumite excepții, la 1 ianuarie 2004.
- 8 În esență, acest cadru de reglementare obliga operatorul identificat de autoritatea națională de reglementare drept operatorul care are o putere de piață semnificativă (în general operatorul tradițional), să acorde operatorilor alternativi acces neîngrădit la bucla sa locală și la serviciile aferente în condiții transparente, echitabile și nediscriminatorii și să actualizeze o ofertă de referință pentru un astfel de acces neîngrădit. Autoritatea națională de reglementare era obligată să se asigure ca tarifarea accesului neîngrădit la bucla locală, orientată în funcție de costuri, să promoveze dezvoltarea unei concurențe echitabile și durabile. În acest scop, autoritatea națională de reglementare putea impune modificări ale ofertei de referință.
- 9 În urma unei analize de piață, la 8 martie 2005, autoritatea slovacă de reglementare în domeniul telecomunicațiilor (denumită în continuare „TUSR”) a adoptat decizia de primă instanță nr. 205/14/2005, în care a desemnat Slovak Telekom drept operatorul care are o putere semnificativă pe piața cu ridicata pentru accesul neîngrădit la bucla locală, în sensul Regulamentului nr. 2887/2000. În consecință, TUSR a impus societății Slovak Telekom diverse obligații, inclusiv obligația de a prezenta o ofertă de referință în termen de 60 de zile. Această decizie, contestată de Slovak Telekom, a fost confirmată de președintele TUSR la 14 iunie 2005. În conformitate cu această decizie de confirmare, Slovak Telekom era obligată să admită toate cererile privind accesul neîngrădit la bucla locală considerate rezonabile și justificate, în scopul de a permite operatorilor alternativi să utilizeze această buclă pentru a oferi propriile servicii pe „piața cu amănuntul de masă (pentru publicul larg)” a serviciilor în bandă largă fixă din Slovacia. De asemenea, decizia din 14 iunie 2005 a obligat Slovak Telekom să publice toate modificările preconizate pentru oferta de referință în materie de acces neîngrădit cu cel puțin 45 de zile în avans și să le transmită TUSR.
- 10 Slovak Telekom a publicat oferta sa de referință în materie de acces neîngrădit la 12 august 2005 (denumită în continuare „oferta de referință”). Această ofertă, care a fost modificată de nouă ori între această dată și sfârșitul anului 2010, definește condițiile contractuale și tehnice pentru accesul la bucla locală a Slovak Telekom. Pe piața cu ridicata, Slovak Telekom oferă acces la buclele locale la care accesul este neîngrădit în sau lângă un repartitor principal, pe care operatorul alternativ care solicită accesul și-a desfășurat propria rețea centrală.
- 11 Potrivit deciziei atacate, rețeaua buclei locale a Slovak Telekom, care ar putea fi utilizată pentru a furniza servicii în bandă largă după degruparea liniilor în cauză ale operatorului respectiv, a acoperit 75,7 % din totalul gospodăriilor slovace în perioada 2005-2010. Această acoperire a fost extinsă la

toate buclele locale situate în rețeaua metalică de acces a Slovak Telekom care poate fi utilizată pentru a transmite un semnal în bandă largă. Cu toate acestea, în această perioadă, au fost de grupate numai câteva bucle locale ale Slovak Telekom începând cu 18 decembrie 2009, și au fost utilizate doar de către un singur operator alternativ pentru furnizarea de servicii cu amănuntul în bandă largă către întreprinderi.

B. Procedura în fața Comisiei

- 12 Comisia a inițiat din oficiu o anchetă având ca obiect, *inter alia*, condițiile pentru accesul neîngrădit la bucla locală a Slovak Telekom. În urma solicitărilor de informații adresate operatorilor alternativi la 13 iunie 2008 și a unei inspecții inopinate în incintele societății Slovak Telekom în perioada 13-15 ianuarie 2009, Comisia a decis, la 8 aprilie 2009, să inițieze o procedură împotriva acestui operator, în sensul articolului 2 din Regulamentul (CE) nr. 773/2004 al Comisiei din 7 aprilie 2004 privind desfășurarea procedurilor puse în aplicare de Comisie în aplicarea articolelor [101 TFUE] și [102 TFUE] (JO 2004, L 123, p. 18, Ediție specială 08/vol. 1, p. 242).
- 13 Ancheta a continuat cu solicitări de informații suplimentare adresate operatorilor alternativi și TUSR, precum și cu o inspecție anunțată în incintele Slovak Telekom la 13 și la 14 iulie 2009.
- 14 Slovak Telekom a indicat, în mai multe documente de reflecție adresate Comisiei între 11 august 2009 și 31 august 2010, că, în opinia sa, nu exista niciun motiv pentru a se considera că ea a încălcat, în speță, articolul 102 TFUE.
- 15 În cadrul anchetei, Slovak Telekom s-a opus furnizării de informații care datează din perioada anterioară datei de 1 mai 2004, data aderării Republicii Slovacia la Uniune. Aceasta a introdus o acțiune în anulare, pe de o parte, împotriva Deciziei C(2009) 6840 a Comisiei din 3 septembrie 2009 privind o procedură de aplicare a articolului 18 alineatul (3) și a articolului 24 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [101 TFUE] și [102 TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială 08/vol. 1, p. 167), precum și, pe de altă parte, împotriva Deciziei C(2010) 902 a Comisiei din 8 februarie 2010 privind o procedură de aplicare a articolului 18 alineatul (3) și a articolului 24 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003. Prin Hotărârea din 22 martie 2012, Slovak Telekom/Comisia (T-458/09 și T-171/10, EU:T:2012:145), Tribunalul a respins acțiunile introduse împotriva acestor decizii.
- 16 La 13 decembrie 2010, în urma solicitărilor de informații transmise reclamantei, Comisia a decis să deschidă împotriva acesteia o procedură în sensul articolului 2 din Regulamentul nr. 773/2004.
- 17 La 7 mai 2012, Comisia a adresat Slovak Telekom o comunicare privind obiecțiunile. Această comunicare privind obiecțiunile a fost trimisă reclamantei în ziua următoare. În această comunicare privind obiecțiunile, Comisia a concluzionat cu titlu preliminar, că este posibil ca Slovak Telekom să se facă vinovată de încălcarea articolului 102 TFUE, ca urmare a unei practici având efectul de comprimare a marjelor în ceea ce privește accesul neîngrădit al concurenților săi la buclele sale locale și accesul în bandă largă cu ridicata la nivel regional și național, precum și de refuzul accesului operatorilor alternativi la anumite produse cu ridicata. De asemenea, aceasta a concluzionat, în mod preliminar, că reclamanta ar putea fi răspunzătoare pentru acest comportament ilegal, în calitatea acesteia de societate-mamă a Slovak Telekom în perioada de încălcare.
- 18 După ce au obținut accesul la dosarul investigației, Slovak Telekom și reclamanta au răspuns, fiecare dintre ele, la 5 septembrie 2012 la comunicarea privind obiecțiunile. În continuare, la datele de 6 și 7 noiembrie din anul respectiv au avut loc audieri.

- 19 La 21 iunie 2013, Slovak Telekom a înaintat Comisiei o propunere de angajamente menite să răspundă obiecțiilor acesteia din punctul de vedere al dreptului concurenței și i-a solicitat să adopte o decizie de acceptare a angajamentelor în sensul articolului 9 din Regulamentul nr. 1/2003, în loc de o decizie de interdicție. Cu toate acestea, Comisia a considerat insuficiente angajamentele respective și, în consecință, a decis continuarea procedurii.
- 20 Comisia a adresat o scrisoare de expunere a faptelor societății Slovak Telekom și reclamantei, la data de 6 decembrie 2013 și, respectiv, la data de 10 ianuarie 2014, oferindu-le astfel posibilitatea de a prezenta observații cu privire la elementele de probă suplimentare colectate ulterior trimiterii comunicării privind obiecțiunile. Comisia a precizat că aceste elemente de probă, la care Slovak Telekom și reclamanta au avut acces, ar putea fi utilizate într-o eventuală decizie finală.
- 21 Slovak Telekom și reclamanta au răspuns la scrisorile de expunere a faptelor la 21 februarie 2014, respectiv la 6 martie 2014.
- 22 Cu ocazia reuniunilor care au avut loc cu Slovak Telekom la 16 septembrie 2014 și cu reclamanta la 29 septembrie 2014, Comisia le-a oferit acestora informații cu privire la decizia pe care intenționa să o adopte în temeiul articolului 7 din Regulamentul nr. 1/2003.

C. Decizia atacată

- 23 În decizia atacată, Comisia consideră că întreprinderea pe care o formează Slovak Telekom și reclamanta a comis o încălcare unică și continuă a articolului 102 TFUE și a articolului 54 din Acordul privind SEE în ceea ce privește serviciile în bandă largă din Slovacia în perioada cuprinsă între 12 august 2005 și 31 decembrie 2010 (denumită în continuare „perioada relevantă”).

1. Definiția piețelor relevante și poziția dominantă a Slovak Telekom în cadrul acestora

- 24 În decizia atacată, Comisia a identificat două piețe relevante ale produselor, și anume:
- piața de masă cu amănuntul (sau pentru publicul larg) pentru serviciile în bandă largă fixă;
 - piața cu ridicata pentru accesul la bucele locale la care accesul este neîngrădit.
- 25 Piața geografică relevantă acoperă potrivit deciziei atacate, întregul teritoriu al Slovaciei.
- 26 Comisia constată că, în perioada relevantă, Slovak Telekom a ocupat o poziție de monopol pe piața cu ridicata pentru accesul neîngrădit la bucele locale și că nu existau presiuni directe sub forma unei concurențe reale sau potențiale, sau o putere de cumpărare compensatorie care să limiteze puterea acestei societăți pe piață. În consecință, Slovak Telekom a beneficiat de o poziție dominantă pe această piață în perioada relevantă. De asemenea, Comisia constată că Slovak Telekom a beneficiat de o poziție dominantă în această perioadă pe piața de masă cu amănuntul (sau pentru publicul larg) pentru serviciile în bandă largă în poziție fixă.

2. Comportamentul Slovak Telekom

a) Refuzul de a furniza acces neîngrădit la bucele locale ale Slovak Telekom

- 27 Comisia subliniază, într-o primă parte a analizei sale, intitulată „Refuzul de a furniza”, că, chiar dacă mai mulți operatori alternativi au manifestat un interes puternic de a beneficia de acces la bucele locale ale Slovak Telekom în scopul de a o concura pe aceasta din urmă pe piața cu amănuntul a

serviciilor în bandă largă, operatorul respectiv a stabilit în oferta de referință modalități și condiții abuzive, în scopul de a face un astfel de acces inacceptabil. Astfel, Slovak Telekom ar fi întârziat, complicat sau împiedicat pătrunderea pe această piață cu amănuntul a serviciilor în bandă largă.

- 28 Comisia subliniază în această privință, în primul rând, că accesul neîngrădit al unui operator alternativ la bucla locală presupune ca acesta din urmă să obțină în prealabil informații suficiente și adecvate cu privire la rețeaua operatorului tradițional. Aceste informații trebuie să permită operatorului alternativ în cauză să evalueze oportunitățile sale comerciale și să elaboreze modele economice adecvate pentru viitoarele sale servicii cu amănuntul bazate pe accesul neîngrădit la bucla locală. Or, în speță, oferta de referință nu ar fi îndeplinit această cerință de informare a operatorilor alternativi.
- 29 Astfel, în pofida cerințelor stabilite în cadrul de reglementare relevant (a se vedea punctele 7 și 8 de mai sus), oferta de referință nu ar furniza informații de bază privind amplasarea punctelor de acces fizic și disponibilitatea buclelor în segmente bine determinate ale rețelei. Operatorii alternativi ar fi avut acces la aceste informații numai la cerere, în schimbul unei redevențe, în termen de cinci zile de la intrarea în vigoare a unui acord de confidențialitate cu Slovak Telekom și numai după constituirea unei garanții bancare. În esență, Comisia consideră că aceste cerințe au întârziat în mod nejustificat și au complicat comunicarea informațiilor relevante operatorilor alternativi și, prin urmare, i-au descurajat pe acești operatori să acceseze buclele locale ale Slovak Telekom.
- 30 Chiar în cazul accesului la cerere, Comisia consideră că informațiile furnizate de Slovak Telekom au fost insuficiente. În special, Slovak Telekom nu ar fi comunicat nicio informație privind disponibilitatea buclelor sale locale, deși aceste informații erau esențiale pentru a permite operatorilor alternativi să își dezvolte modelele de afaceri la timp și să determine potențialul comercial al degрупării. Comisia consideră că Slovak Telekom ar fi trebuit să comunice nu numai lista repartitoarelor principale și a resurselor similare, ci și descrierea acoperirii geografice a acestora, informații privind seriile de numere de telefon deservite de aceste centrale, utilizarea efectivă a cablurilor (procentuală) pentru tehnologiile DSL, gradul de implementare a echipamentului de modulație prin impuls și codificare (pulse code modulation sau PCM) cu privire la cablurile conectate la diferitele repartitoare principale, denumirile sau funcțiile repartitoarelor și modul în care acestea sunt utilizate în reglementările tehnice și metodologice ale societății menționate, sau lungimile maxime ale buclelor locale omogene. De altfel, Slovak Telekom ar fi fost pe deplin conștientă de problema cauzată operatorilor alternativi de aceste condiții de acces la informații și de domeniul de aplicare limitat al acestora. De asemenea, Comisia arată că în timp ce Slovak Telekom a publicat de abia în mai 2009 un model referitor la cererile de acces neîngrădit care urmau să fie prezentate de operatori alternativi, oferta de referință în materie de acces neîngrădit a prevăzut de la început impunerea unor sancțiuni financiare în ipoteza în care o cerere de acces ar fi considerată incompletă.
- 31 În al doilea rând, în conformitate cu decizia atacată, Slovak Telekom a redus în mod nejustificat domeniul de aplicare al obligației sale în materie de acces neîngrădit la buclele sale locale.
- 32 Astfel, *primo*, Slovak Telekom ar fi exclus în mod nejustificat din această obligație liniile „pasive”, și anume liniile care, deși existente fizic, nu erau utilizate. Procedând astfel, Slovak Telekom și-ar fi rezervat un număr semnificativ de clienți potențiali care nu și-au cumpărat încă serviciile în bandă largă, chiar dacă au fost deserviți de rețeaua acesteia, deși cadrul de reglementare relevant nu prevedea nicio limitare a obligației de degрупare exclusiv pentru liniile active, iar această piață era în plină creștere. În opinia Comisiei, limitarea aplicată de Slovak Telekom nu era justificată de niciun motiv tehnic obiectiv.
- 33 *Secundo*, Slovak Telekom ar fi exclus în mod nejustificat din cadrul obligației sale în materie de acces neîngrădit serviciile pe care aceasta le-a calificat drept „servicii în conflict”, și anume servicii pe care era în măsură să le ofere și care puteau fi în conflict cu accesul unui operator alternativ la bucla locală. În afară de faptul că însăși noțiunea de servicii în conflict ar fi vagă, lista unor astfel de servicii, stabilită în

mod unilateral de către Slovak Telekom, ar fi deschisă și, în consecință, generatoare de incertitudine pentru operatorii alternativi. Această limitare ar fi lipsit operatorii alternativi de un număr mare de potențiali clienți, rezervați pentru Slovak Telekom și, prin urmare, retrași de pe piața cu amănuntul.

- 34 *Tertio*, Comisia subliniază caracterul nejustificat al regulii impuse de Slovak Telekom în oferta de referință, potrivit căreia numai 25 % din buclele locale conținute într-un cablu cu perechi multiple pot fi utilizate pentru prestarea de servicii în bandă largă, în scopul evitării parazitismului și a interferențelor. Această regulă nu ar fi justificată, deoarece ar prezenta un caracter general și abstract, și astfel nu ar ține seama de caracteristicile cablurilor și de combinația concretă a tehnicilor de transmisie. Comisia arată, în această privință, că practica din alte state membre demonstrează existența unor alternative la astfel de limitări abstracte și în amonte ale accesului, precum principiul unei utilizări de 100 % a cablului, cumulată cu gestionarea *a posteriori* a tuturor problemelor concrete care rezultă din interferențele spectrului. În sfârșit, Slovak Telekom și-ar fi aplicat sieși o regulă de utilizare maximă a cablului de 63 %, mai puțin strictă decât cea pe care a impus-o operatorilor alternativi.
- 35 În sfârșit, în al treilea rând, Slovak Telekom ar fi stabilit în oferta de referință mai multe clauze și condiții neechitabile privind accesul neîngrădit la buclele sale locale.
- 36 În această privință, *primo*, potrivit deciziei atacate, Slovak Telekom a înscris în oferta de referință clauze și condiții neechitabile privind colocarea, definită în această ofertă drept „furnizarea unui spațiu și a echipamentului tehnic necesare pentru plasarea adecvată a echipamentelor de telecomunicații ale furnizorului autorizat în vederea prestării de servicii către utilizatorii finali ai furnizorului autorizat prin intermediul accesului la bucla locală”. Obstacolul astfel creat pentru operatorii alternativi a fost în special rezultatul următoarelor elemente: (i) condițiile stabileau o analiză preliminară a posibilităților de colocare, ce nu era în mod obiectiv necesară; (ii) operatorii alternativi puteau contesta stabilirea formei de colocare dispusă de Slovak Telekom numai în urma plății unor costuri suplimentare; (iii) expirarea perioadei de rezervare după notificarea către operatorul alternativ a avizului privind rezultatul analizei preliminare sau a analizei detaliate, fără să fi intervenit un acord privind colocarea, implica faptul că procedura de analiză preliminară sau de analiză detaliată trebuia refăcută în întregime; (iv) Slovak Telekom nu era ținută de nici un termen în cazul unor analize detaliate suplimentare rezultate din negocieri și avea dreptul de a retrage fără explicații și fără consecințe juridice o propunere de acord de colocare în perioada de acceptare a propunerii de către operatorii alternativi în termenele stabilite; (v) Slovak Telekom nu se obliga potrivit niciunui calendar precis pentru punerea în aplicare a colocării; (vi) Slovak Telekom impunea în mod unilateral tarifele nelocale și netransparente pentru colocare.
- 37 *Secundo*, Comisia arată că, în temeiul ofertei de referință, operatorii alternativi erau obligați să prezinte previziuni privind cererile de calificare a buclei locale cu douăsprezece luni în avans pentru fiecare spațiu de colocare, lună de lună, înainte să poată introduce o cerere de calificare pentru accesul la bucla locală corespunzătoare. Or, Comisia consideră că o astfel de cerință impune operatorilor alternativi să prezinte previziuni într-un moment în care aceștia nu sunt în măsură să prevadă necesitățile lor în materie de acces neîngrădit. În plus, acesta denunță faptul că nerespectarea condițiilor de previzionare a determinat plata de penalități, precum și caracterul constrângător al obligației de previziune și lipsa unui termen de răspuns, pentru Slovak Telekom, la o cerere de calificare în caz de neconformitate a unei astfel de cereri cu volumul estimat.
- 38 *Tertio*, Comisia consideră că procedura obligatorie de calificare, care trebuia să permită operatorilor alternativi să stabilească dacă o anumită buclă locală este adecvată pentru tehnologia DSL sau pentru orice altă tehnologie în bandă largă pe care ar fi putut intenționa să o utilizeze înainte de a plasa o comandă fermă de degрупare, era de așa natură încât operatorii respectivi erau descurajați să solicite un acces neîngrădit la buclele locale ale Slovak Telekom. Astfel, recunoscând necesitatea de a verifica caracterul adecvat pentru degрупare al buclelor locale sau condițiile prealabile esențiale pentru degрупarea unei linii specifice, Comisia afirmă că disocierea acestei proceduri de calificare de cererea

propriu-zisă de acces la bucla locală a întârziat în mod inutil degruparea și a generat costuri suplimentare pentru operatorii alternativi. În plus, mai multe aspecte analizate în cadrul procedurii de calificare ar avea un caracter inutil. De asemenea, Comisia subliniază caracterul nejustificat al termenului de validitate a calificării unei bucle locale limitat la zece zile, în afara căruia nu mai putea fi formulată o cerere de acces.

39 *Quarto*, potrivit deciziei atacate, oferta de referință ar fi inclus condiții dezavantajoase în ceea ce privește reparațiile, întreținerea și mentenanța, din cauza: (i) lipsei unei definiții corespunzătoare a „lucrărilor planificate” și „neplanificate”, (ii) lipsei unei distincții clare între „lucrările neplanificate” și simple „deficiențe”, susceptibilă să dea naștere unor comportamente nejustificate din partea Slovak Telekom, (iii) termenelor foarte scurte prevăzute pentru informarea unui operator alternativ cu privire la astfel de lucrări, precum și pentru a transmite această informație clienților celui din urmă și, în sfârșit, (iv) transferării către operatorul alternativ a responsabilității întreruperilor serviciului ocazionate de o reparație, atunci când respectivul operator ar fi considerat necooperant.

40 *Quinto*, Comisia consideră nelociale mai multe modalități și condiții care înconjoară garanția bancară pretinsă oricărui operator alternativ care dorește să încheie un acord de colocare cu Slovak Telekom și, în final, să obțină accesul la buclele locale ale acesteia. Astfel, mai întâi, Slovak Telekom ar beneficia de o marjă de apreciere prea largă pentru a accepta sau a refuza o garanție bancară și nu ar fi supusă respectării niciunui termen în această privință. În al doilea rând, valoarea garanției, stabilită la 66 387,84 euro, este disproporționată față de riscurile și costurile suportate de Slovak Telekom. Aceasta cu atât mai mult, cu cât oferta de referință permitea Slovak Telekom să solicite o multiplicare a acestei garanții atunci când recurgea la aceasta, valoarea inițială a garanției bancare putând fi multiplicată de până la douăsprezece ori. În plus, Slovak Telekom ar fi fost în măsură să recurgă la garanția bancară în scopul de a acoperi nu numai neplata serviciilor efective pe care aceasta le furniza, ci și orice cerere de despăbugire pe care ar putea să o prezinte. În fond, Slovak Telekom ar fi fost în măsură să activeze garanția bancară fără a trebui să demonstreze că l-a pus în întârziere mai întâi pe debitor, acesta neputând, în plus, să se opună cererii de chemare în garanție. În sfârșit, Comisia subliniază că operatorii alternativi nu beneficiază de nicio garanție comparabilă, chiar dacă aceștia pot suferi pierderi rezultate din comportamentul Slovak Telekom în materie de acces neîngrădit la buclele locale.

41 Comisia concluzionează că aceste aspecte ale comportamentului Slovak Telekom, examinate împreună, au constituit un refuz din partea acestui operator de a furniza acces neîngrădit la buclele sale locale.

b) Comprimarea marjelor operatorilor alternativi în cadrul furnizării unui acces neîngrădit la buclele locale ale Slovak Telekom

42 Într-o a doua parte a analizei sale a comportamentului Slovak Telekom, Comisia constată existența unei comprimări a marjelor determinate de comportamentul acestui operator în ceea ce privește accesul neîngrădit la buclele sale locale, care constituie o formă autonomă a abuzului de poziție dominantă. Astfel, diferența dintre prețurile practice de Slovak Telekom pentru a acorda un astfel de acces unor operatori alternativi și prețurile practice în ceea ce privește propriii săi clienți ar fi fost fie negativă, fie insuficientă pentru a permite unui operator la fel de eficient precum Slovak Telekom să acopere costurile specifice pe care trebuia să le suporte pentru furnizarea propriilor sale produse sau servicii pe piața din aval, și anume piața cu amănuntul.

43 În ceea ce privește un scenariu în care portofoliul de servicii avut în vedere include numai serviciile în bandă largă, Comisia observă că un concurent la fel de eficient ar fi fost în măsură, prin intermediul unui acces neîngrădit la buclele locale ale Slovak Telekom, să reproducă întreaga ofertă DSL de vânzare cu amănuntul a Slovak Telekom, astfel cum a evoluat aceasta de-a lungul timpului. Or, abordarea denumită „perioadă cu perioadă” (și anume calculul anual al marjei disponibile între anii

2005 și 2010) ar demonstra că un concurent la fel de eficient precum Slovak Telekom a înregistrat marje negative și nu a putut, în consecință, să reproducă în mod rentabil portofoliul de servicii în bandă largă propus de Slovak Telekom pe piața cu amănuntul.

- 44 În ceea ce privește un scenariu în care portofoliul analizat include servicii de telefonie vocală în plus față de serviciile în bandă largă prin intermediul accesului deplin la bucla locală, Comisia ajunge de asemenea la constatarea că un concurent la fel de eficient precum Slovak Telekom nu ar fi putut, din cauza prețurilor practicate de către aceasta pe piața din amonte a accesului neîngrădit, să desfășoare în mod rentabil activități pe piața cu amănuntul relevantă în perioada cuprinsă între anii 2005 și 2010. În consecință, un concurent la fel de eficient nu ar fi putut reproduce în mod rentabil, în aceeași perioadă, portofoliul propus de către Slovak Telekom. Adăugarea serviciilor multi-play, disponibile începând cu anul 2007, la un astfel de portofoliu de referință nu ar schimba această constatare.
- 45 Întrucât nici Slovak Telekom, nici reclamanta nu ar fi prezentat, în cursul procedurii administrative, justificări obiective pentru comportamentul acestora de excludere, Comisia concluzionează că comportamentul Slovak Telekom în perioada în cauză trebuie interpretat drept o comprimare abuzivă a marjelor.

3. Analiza efectelor anticoncurențiale ale comportamentului Slovak Telekom

- 46 Comisia consideră că aceste două tipuri de comportament al Slovak Telekom, și anume refuzul de a furniza un acces neîngrădit la bucla locală și comprimarea marjelor operatorilor alternativi erau de natură să împiedice operatorii alternativi să se bazeze pe un acces neîngrădit pentru a intra pe piața de vânzare cu amănuntul de masă (sau pentru publicul larg) din Slovacia pentru servicii în bandă largă fixă. Potrivit deciziei atacate, aceste comportamente au făcut concurența pe această piață mai puțin efectivă, întrucât nu exista nicio alternativă reală rentabilă pentru operatorii care concurează pentru accesul cu ridicata în bandă largă la tehnologia DSL bazată pe degruparea buclelor locale. Impactul comportamentului Slovak Telekom asupra concurenței ar fi fost cu atât mai mare, cu cât piața cu amănuntul a serviciilor în bandă largă a avut un potențial de creștere ridicat în perioada în cauză.
- 47 Comisia adaugă în esență că în conformitate cu noțiunea „scară a investițiilor”, această blocare a accesului la degruparea buclei locale a lipsit operatorii alternativi de o sursă de venituri care le-ar fi permis să realizeze alte investiții în rețea, în special dezvoltându-și propria rețea de acces în scopul de a-și racorda clienții în mod direct la aceasta.
- 48 Comisia concluzionează că comportamentul anticoncurențial al Slovak Telekom pe piața cu ridicata (sau pentru publicul larg) a serviciilor în bandă largă fixă din Slovacia a fost susceptibilă să aibă efecte adverse asupra concurenței și, având în vedere acoperirea sa geografică ce corespunde întregului teritoriu al Slovaciei, a putut afecta comerțul dintre statele membre.

4. Destinatarul deciziei atacate și amenzi

- 49 Potrivit deciziei atacate, în întreaga perioadă în cauză, reclamanta nu numai că a fost în măsură să exercite o influență decisivă asupra politicii comerciale a Slovak Telekom, ci a exercitat în mod efectiv o astfel de influență. Dat fiind că reclamanta și Slovak Telekom fac parte din aceeași întreprindere, ambele sunt considerate răspunzătoare pentru încălcarea unică și continuă a articolului 102 TFUE, care face obiectul deciziei atacate.
- 50 În ceea ce privește sancțiunea pentru această încălcare, Comisia precizează că a stabilit cuantumul amenzilor în raport cu principiile prevăzute în Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264, denumite în continuare „Orientările din 2006”).

- 51 Mai întâi, Comisia calculează quantumul de bază al amenzii prin reținerea a 10 % din cifra de afaceri realizată de Slovak Telekom pe piața accesului neîngrădit la bucla locală și pe piața în bandă largă cu amănuntul a serviciilor fixe pentru ultimul exercițiu financiar complet al participării acesteia la săvârșirea încălcării, în speță anul 2010, și prin înmulțirea rezultatului astfel obținut cu 5,33, pentru a ține seama de durata încălcării (cinci ani și patru luni). Quantumul de bază obținut prin acest calcul se ridică la 38 838 000 de euro. Aceasta este prima amendă aplicată pentru încălcarea în cauză și la plata căreia Slovak Telekom și reclamanta sunt obligate în solidar, în conformitate cu articolul 2 primul paragraf litera (a) din decizia atacată.
- 52 În continuare, Comisia efectuează o ajustare dublă a acestui quantum de bază. În primul rând, aceasta constată că, la data comiterii încălcării în cauză, reclamanta fusese deja considerată răspunzătoare pentru o încălcare a articolului 102 TFUE, în considerarea unei comprimări a marjelor în sectorul telecomunicațiilor în Decizia sa 2003/707/CE din 21 mai 2003 privind o procedură de aplicare a articolului 82 [CE] (cazurile COMP/37.451, 37.578, 37.579 – Deutsche Telekom AG, JO 2003, L 263, p. 9, denumită în continuare „Decizia Deutsche Telekom”), și că, la data adoptării acestei decizii reclamanta deținea deja 51 % din acțiunile Slovak Telekom și era în măsură să exercite o influență decisivă asupra acesteia din urmă. În consecință, Comisia concluzionează că, pentru reclamantă, quantumul de bază al amenzii trebuie majorat cu 50 % pentru încălcarea repetată. În al doilea rând, Comisia constată că cifra de afaceri mondială a reclamantei s-a ridicat în anul 2013 la 60,132 miliarde de euro și că, pentru a conferi amenzii aplicate reclamantei un efect disuasiv suficient, trebuie să se aplice un coeficient de multiplicare de 1,2 la quantumul de bază. Produsul acestei duble ajustări a quantumului de bază, și anume 31 070 000 de euro, conform articolului 2 primul paragraf litera (b) din decizia atacată, se concretizează într-o amendă distinctă aplicată numai reclamantei.

5. Dispozitivul deciziei atacate

- 53 Articolele 1 și 2 din decizia atacată au următorul cuprins:

„Articolul 1

- (1) Întreprinderea formată din Deutsche Telekom AG și Slovak Telekom a.s. a săvârșit o încălcare unică și continuă a articolului 102 din tratat și a articolului 54 din Acordul privind SEE.
- (2) Încălcarea a durat de la data de 12 august 2005 la data de 31 decembrie 2010 și a constat în următoarele practici:
- (a) ascunderea față de operatorii alternativi a informațiilor privind rețeaua necesare pentru accesul neîngrădit la buclele locale;
 - (b) restrângerea domeniului de aplicare al obligațiilor sale privind accesul neîngrădit la buclele locale;
 - (c) stabilirea unor modalități și clauze neechitabile în oferta sa de referință în materie de acces neîngrădit în ceea ce privește colocarea, calificarea, previziunile, reparațiile și garanțiile bancare;
 - (d) aplicarea unor tarife neechitabile care nu permit unui operator la fel de eficient care se bazează pe accesul cu ridicata la buclele locale degрупate ale Slovak Telekom a.s. să reproducă serviciile cu amănuntul oferite de către Slovak Telekom a.s. fără să înregistreze pierderi.

Articolul 2

Pentru încălcarea descrisă la primul articol, se aplică următoarele amenzi:

- (a) o amendă de 38 838 000 EUR aplicată în solidar Deutsche Telekom AG și Slovak Telekom a.s.;

(b) o amendă de 31 070 000 EUR aplicată Deutsche Telekom AG.

[...]”

II. Procedura și concluziile părților

[*omissis*]

70 Reclamanta solicită Tribunalului:

- anularea în tot sau în parte a deciziei atacate, în măsura în care aceasta o privește, și, în subsidiar, anularea sau reducerea amenzilor care i-au fost aplicate;
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

71 Comisia și intervenienta, Slovanet, solicită Tribunalului:

- respingerea acțiunii;
- obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

III. În drept

72 Reclamanta invocă cinci motive, atât în susținerea concluziilor sale principale, care au ca obiect anularea în tot sau în parte a deciziei atacate, cât și în susținerea concluziilor sale în subsidiar, care au ca obiect anularea amenzilor care i-au fost aplicate sau reducerea cuantumului acestora. Primul motiv se întemeiază pe erori de fapt și de drept în aplicarea articolului 102 TFUE în ceea ce privește comportamentul abuziv al Slovak Telekom, precum și pe încălcarea dreptului la apărare. Al doilea motiv se întemeiază pe erori de drept și de fapt în ceea ce privește durata comportamentului abuziv al Slovak Telekom. Al treilea motiv se întemeiază pe erori de drept și de fapt în imputarea în sarcina reclamantei a comportamentului abuziv al Slovak Telekom pentru motivul că aceste societăți ar face parte din aceeași întreprindere. Al patrulea motiv se întemeiază pe încălcarea noțiunii „întreprindere” în sensul dreptului Uniunii și a principiului individualizării pedepselor, în măsura în care decizia atacată impune de asemenea exclusiv reclamantei o amendă distinctă, precum și pe lipsa de motivare. În sfârșit, al cincilea motiv se întemeiază pe erori în calcularea cuantumului amenzii aplicate în solidar Slovak Telekom și reclamantei.

A. Cu privire la concluziile, formulate cu titlu principal, prin care se solicită anularea deciziei atacate

73 Este necesar să se examineze în mod succesiv cele cinci motive invocate de reclamantă și menționate la punctul 72 de mai sus.

1. Cu privire la primul motiv, întemeiat pe erori de drept și de fapt în aplicarea articolului 102 TFUE în ceea ce privește comportamentul abuziv al Slovak Telekom, precum și pe încălcarea dreptului la apărare

- 74 Primul motiv cuprinde trei aspecte, întemeiate, primul, pe încălcarea articolului 102 TFUE, din moment ce Comisia a constatat existența unei încălcări în sensul acestei dispoziții fără să analizeze caracterul indispensabil al infrastructurilor de telecomunicație în cauză, al doilea, pe încălcarea dreptului reclamantei de a fi audiată în ceea ce privește calculul comprimării marjelor și, al treilea, pe erori în calcularea costurilor medii incrementale pe termen lung (denumit în continuare „CMITL”).
- 75 Pe de altă parte, reclamanta precizează că aderă, în cadrul primului motiv, la argumentele prezentate de Slovak Telekom în acțiunea acesteia introdusă la 26 decembrie 2014 împotriva deciziei atacate (cauza T-851/14). De asemenea, reclamanta susține, făcând referire în special la Hotărârea din 22 ianuarie 2013, Comisia/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), că, în cazul în care ar fi admis vreun motiv invocat în cadrul acțiunii respective, ea ar trebui de asemenea să beneficieze de un astfel de rezultat în prezenta cauză.

[omissis]

b) Cu privire la primul aspect, întemeiat pe încălcarea articolului 102 TFUE pentru motivul că Comisia a constatat existența unei încălcări în sensul acestei dispoziții fără să analizeze caracterul indispensabil al infrastructurilor de telecomunicație în cauză

- 81 Prin intermediul primului aspect al primului motiv, reclamanta susține că în decizia atacată Comisia în mod eronat nu a analizat caracterul indispensabil al accesului la rețeaua DSL pe bază de cupru a Slovak Telekom pentru exercitarea unei activități pe piața cu amănuntul a serviciilor în bandă largă din Slovacia. Procedând astfel, Comisia ar fi încălcat principiul care reiese din Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), potrivit căruia refuzul de a furniza sau al accesului constituie un abuz de poziție dominantă numai în cazul în care este de natură să elimine orice concurență de pe piața derivată și inputurile în cauză în amonte sunt indispensabile exercitării activității în aval. Aplicarea acestui principiu în speță nu ar fi pusă în discuție de împrejurarea că prezenta cauză privește un refuz implicit al accesului și nu, precum în Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), un refuz total al furnizării. Astfel, niciun motiv nu ar justifica faptul că existența unui abuz din cauza unui refuz implicit al accesului să fie supusă unor cerințe de probă mai puțin stricte decât existența unui abuz din cauza unui refuz total al accesului. Distincția făcută în acest sens de către Comisie s-ar baza pe o interpretare eronată a punctelor 55 și 58 din Hotărârea din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige (C-52/09, EU:C:2011:83). În plus, aceasta ar conduce la rezultatul ilogic potrivit căruia demonstrarea încălcării mai grave (și anume refuzul total al accesului) ar fi supusă unor condiții mai puțin stricte decât cele aplicabile încălcării mai puțin grave (și anume refuzul implicit al accesului). Cu privire la acest ultim punct, reclamanta subliniază că cel puțin o întreprindere a obținut acces la bucele locale ale Slovak Telekom, ceea ce ar fi fost exclus în cazul unui refuz total al accesului.
- 82 De asemenea, reclamanta susține că această cerință de probă nu ar fi diminuată de împrejurarea că Slovak Telekom era supusă unei obligații legale de a acorda furnizorilor concurenți acces neîngrădit la bucla sa locală, această obligație urmărind alte obiective și fiind supusă altor condiții decât controlul *a posteriori* al existenței unui abuz în sensul articolului 102 TFUE. De altfel, o astfel de obligație, adoptată de către TUSR în anul 2005, nu ar fi de natură să înlocuiască analiza concretă a caracterului indispensabil al accesului la bucele locale ale Slovak Telekom la o dată ulterioară. Cu toate acestea, Comisia nu ar fi efectuat o astfel de analiză concretă în speță, chiar dacă piețele de telecomunicații sunt în continuă evoluție.

- 83 În mod similar, reclamanta contestă punctul de vedere al Comisiei potrivit căruia în esență principiul care rezultă din Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569) nu ar fi aplicabil în speță, deoarece rețeaua de telecomunicații în cauză a fost dezvoltată în condiții de monopol de către guvernul slovac. Comisia nu ar justifica modul în care această împrejurare i-a permis să stabilească existența unui abuz de poziție dominantă fără a verifica caracterul indispensabil al accesului la rețeaua DSL pe bază de cupru a Slovak Telekom. Întrucât existența unui abuz trebuie să fie întotdeauna evaluată independent de condițiile în care a apărut o poziție dominantă, nu există niciun motiv pentru care fostele monopoluri de stat să fie tratate diferit față de alte societăți în cadrul aplicării articolului 102 TFUE. Reclamanta adaugă că rețeaua DSL pe bază de cupru a Slovak Telekom avea la început o rată de acoperire foarte scăzută și era de slabă calitate, și că acest lucru a determinat Slovak Telekom, astfel cum rezultă din considerentul (891) al deciziei atacate, să investească permanent în active în bandă largă între anii 2003 și 2010, mai precis după pierderea monopolului său.
- 84 În orice caz, faptul că mai mulți furnizori concurenți au reușit să intre pe piața cu amănuntul în bandă largă prin propria lor infrastructură ar demonstra că accesul neîngrădit la bucla locală a Slovak Telekom nu era indispensabil pentru dezvoltarea unor oferte concurente.
- 85 Comisia contestă aceste afirmații.
- 86 În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante, întreprinderii care deține o poziție dominantă îi revine o răspundere specială de a nu aduce atingere prin comportamentul său unei concurențe efective și nedenate pe piața internă (a se vedea Hotărârea din 6 septembrie 2017, Intel/Comisia, C-413/14 P, EU:C:2017:632, punctul 135 și jurisprudența citată), împrejurarea că o astfel de poziție își are originea într-un fost monopol legal trebuind luată în considerare în această privință (Hotărârea din 27 martie 2012, Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, punctul 23).
- 87 Pentru acest motiv, articolul 102 TFUE interzice, între altele, unei întreprinderi care ocupă o poziție dominantă să pună în aplicare practici care produc efecte de excludere față de concurenții săi considerați la fel de eficienți precum aceasta, consolidându-i poziția dominantă prin recurgerea la alte mijloace decât cele care țin de o concurență bazată pe merite. Din această perspectivă, nu orice concurență prin prețuri poate fi considerată legală (a se vedea Hotărârea din 6 septembrie 2017, Intel/Comisia, C-413/14 P, EU:C:2017:632, punctul 136 și jurisprudența citată).
- 88 În această privință, s-a statuat că folosirea abuzivă a unei poziții dominante, interzisă de articolul 102 TFUE, este o noțiune obiectivă care vizează comportamentele unei întreprinderi în poziție dominantă care, pe o piață pe care gradul de concurență este deja redus tocmai din cauza prezenței întreprinderii respective, au ca efect, prin recurgerea la mijloace diferite de cele care guvernează o concurență normală între produse și servicii pe baza prestațiilor operatorilor economici, să împiedice menținerea gradului de concurență existent încă pe piață sau dezvoltarea acestei concurențe (a se vedea Hotărârea din 19 aprilie 2012, Tomra Systems și alții/Comisia, C-549/10 P, EU:C:2012:221, punctul 17 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 9 septembrie 2009, Clearstream/Comisia, T-301/04, EU:T:2009:317, punctul 140 și jurisprudența citată).
- 89 Articolul 102 TFUE vizează nu numai practicile care cauzează un prejudiciu imediat consumatorilor, ci și pe cele care le cauzează un prejudiciu prin faptul că aduc atingere concurenței (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 martie 2012, Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, punctul 20 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 29 martie 2012, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, T-336/07, EU:T:2012:172, punctul 171).
- 90 Efectul asupra situației concurențiale, la care se face trimitere la punctul 88 de mai sus, nu se referă în mod necesar la efectul concret al comportamentului abuziv denunțat. În scopul de a dovedi încălcarea articolului 102 TFUE, este necesar să se demonstreze că comportamentul abuziv al întreprinderii în poziție dominantă urmărește să restrângă concurența sau, altfel spus, că acest comportament este de natură sau poate să aibă un asemenea efect (Hotărârea din 19 aprilie 2012, Tomra Systems și

alții/Comisia, C-549/10 P, EU:C:2012:221, punctul 68; a se vedea de asemenea Hotărârea din 9 septembrie 2009, Clearstream/Comisia, T-301/04, EU:T:2009:317, punctul 144 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 29 martie 2012, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, T-336/07, EU:T:2012:172, punctul 268 și jurisprudența citată).

- 91 Pe de altă parte, în ceea ce privește caracterul abuziv al unei practici care conduce la comprimarea marjelor, trebuie arătat că articolul 102 al doilea paragraf litera (a) TFUE interzice în mod expres ca o întreprindere dominantă să impună, direct sau indirect, prețuri neechitabile (Hotărârea din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, punctul 25, și Hotărârea din 29 martie 2012, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, T-336/07, EU:T:2012:172, punctul 173). Totuși, întrucât lista practicilor abuzive care figurează la articolul 102 TFUE nu este limitativă, enumerarea practicilor abuzive conținută în această dispoziție nu epuizează modurile de exploatare abuzivă a poziției dominante interzise de dreptul Uniunii (Hotărârea din 21 februarie 1973, Europemballage și Continental Can/Comisia, 6/72, EU:C:1973:22, punctul 26; Hotărârea din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, punctul 26, și Hotărârea din 29 martie 2012, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, T-336/07, EU:T:2012:172, punctul 174).
- 92 În speță, trebuie precizat că argumentele prezentate de reclamantă în cadrul primului aspect al acestui motiv se referă doar la criteriul juridic aplicat de către Comisie, în partea a VII-a din decizia atacată (punctele 355-821) pentru a califica o serie de comportamente ale Slovak Telekom în cursul perioadei în cauză drept „refuz de a furniza”. În schimb, reclamanta nu contestă însăși existența comportamentelor constatate de Comisie în această parte a deciziei atacate. Astfel cum reiese din considerentele (2) și (1507) ale deciziei menționate, aceste comportamente, care au contribuit la identificarea de către Comisie a unei încălcări unice și continue a articolului 102 TFUE [considerentul (1511) al deciziei atacate] au constat, în primul rând, în ascunderea față de operatorii alternativi a unor informații referitoare la rețeaua Slovak Telekom, necesare degрупării de la bucla locală a acestui operator, în al doilea rând, în reducerea de către Slovak Telekom a obligațiilor sale privind degрупarea care decurg din cadrul de reglementare aplicabil și, în al treilea rând, în stabilirea de către operatorul menționat a mai multor clauze și condiții neechitabile în oferta sa de referință în materie de degрупare.
- 93 Pe de altă parte, și astfel cum a confirmat reclamanta în ședință, primul aspect al primului motiv nu urmărește să repună în discuție analiza comportamentului Slovak Telekom care a constat într-o comprimare a marjelor realizată de Comisie în partea a opta a deciziei atacate [considerentele (822)-(1045) ale deciziei atacate]. Astfel, prin cererea formulată, reclamanta nu contestă că acest tip de comportament constituie o formă autonomă de abuz, diferită de refuzul de furnizare a accesului, și a cărei existență nu este, așadar, supusă criteriilor stabilite în Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569) (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 iulie 2014, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punctul 75 și jurisprudența citată).
- 94 Astfel, în esență, reclamanta reproșează Comisiei faptul că a calificat comportamentele amintite la punctul 92 de mai sus drept „refuz de a furniza” accesul la bucla locală a Slovak Telekom fără să fi verificat caracterul „indispensabil” al unui astfel de acces, în sensul celei de a treia condiții formulate la punctul 41 din Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569).
- 95 În această hotărâre, Curtea a statuat, într-adevăr că, pentru ca refuzul unei întreprinderi aflate într-o poziție dominantă de a acorda acces la un serviciu să poată constitui un abuz în sensul articolului 102 TFUE, este necesar ca acest refuz să fie de natură să elimine orice concurență pe piață din partea solicitantului serviciului, acest refuz să nu poată fi justificat din punct de vedere obiectiv, iar serviciul în sine să fie indispensabil pentru desfășurarea activității solicitantului (Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner, C-7/97, EU:C:1998:569, punctul 41; a se vedea de asemenea Hotărârea din 9 septembrie 2009, Clearstream/Comisia, T-301/04, EU:T:2009:317, punctul 147 și jurisprudența citată).

- 96 Pe de altă parte, reiese din cuprinsul punctelor 43 și 44 din Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569) că, pentru a stabili dacă un produs sau un serviciu este indispensabil pentru a permite unei întreprinderi să își exercite activitatea pe o piață determinată, este necesar să se cerceteze dacă există produse sau servicii care constituie soluții alternative chiar dacă acestea sunt mai puțin avantajoase, și dacă există obstacole tehnice, legale sau economice de natură să facă imposibilă sau cel puțin nerezonabil de dificilă pentru orice întreprindere care înțelege să activeze pe piața respectivă, crearea, eventual în colaborare cu alți operatori, a unor produse sau servicii alternative. Potrivit punctului 46 din Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), pentru a se admite existența unor obstacole de natură economică, trebuie dovedit cel puțin că crearea acestor produse sau servicii nu este profitabilă din punct de vedere economic pentru producția la o scară comparabilă cu cea a întreprinderii care controlează produsul sau serviciul existent (Hotărârea din 29 aprilie 2004, IMS Health, C-418/01, EU:C:2004:257, punctul 28).
- 97 Cu toate acestea, în speță, din moment ce reglementarea privind sectorul telecomunicațiilor definește cadrul juridic aplicabil acestuia și, prin aceasta, contribuie la stabilirea condițiilor de concurență în care o întreprindere de telecomunicații își exercită activitățile pe piețele relevante, reglementarea respectivă constituie un element pertinent pentru aplicarea articolului 102 TFUE în privința comportamentelor adoptate de această întreprindere, în special pentru aprecierea caracterului abuziv al unor astfel de comportamente (Hotărârea din 14 octombrie 2010, Deutsche Telekom/Comisia, C-280/08 P, EU:C:2010:603, punctul 224).
- 98 Astfel cum susține în mod întemeiat Comisia, condițiile amintite la punctul 95 de mai sus au fost edictate și aplicate în contextul unor cauze în care se punea problema dacă articolul 102 TFUE ar putea fi de natură să impună întreprinderii aflate într-o poziție dominantă să furnizeze altor întreprinderi accesul la un produs sau un serviciu, în lipsa oricărei obligații legale în acest sens.
- 99 Un astfel de context diferă de cel din prezenta cauză, în care TUSR, prin decizia din 8 martie 2005 confirmată de directorul acestei autorități la 14 iunie 2005, a impus Slovak Telekom să admită toate cererile de degрупare de la bucla locală a acesteia considerate rezonabile și justificate, în scopul de a permite unor operatori alternativi, pe această bază, să ofere propriile servicii pe piața cu amănuntul de masă (pentru publicul larg) a serviciilor în bandă largă în poziție fixă din Slovacia (a se vedea punctul 9 de mai sus). Această obligație rezultă din voința autorităților publice de a încuraja Slovak Telekom și concurenții acesteia să investească și să inoveze, asigurându-se în același timp că se menține concurența pe piață [considerentele (218), (373), (388), (1053) și (1129) ale deciziei atacate].
- 100 Astfel cum se expune în considerentele (37)-(46) ale deciziei atacate, decizia TURS adoptată în temeiul Legii nr. 610/2003, a pus în aplicare în Slovacia cerința de acces neîngrădit la bucla locală a operatorilor care au o putere de piață semnificativă pe piața furnizării de rețele publice de telefonie fixă, prevăzută la articolul 3 din Regulamentul nr. 2887/2000. Legiuitorul Uniunii a justificat această cerință, în considerentul (6) al acestui regulament, prin împrejurarea că „[p]entru noii veniți pe piață, nu ar fi viabilă din punct de vedere economic dublarea în întregime a infrastructurii metalice de acces local, într-un timp rezonabil, [...] infrastructurile alternative [...] n[eoferind], în general, aceeași funcționalitate sau aceeași densitate de acoperire”.
- 101 Astfel, dat fiind că prin cadrul de reglementare relevant s-a recunoscut în mod clar necesitatea unui acces la bucla locală a Slovak Telekom pentru a permite apariția și dezvoltarea unei concurențe efective pe piața slovacă a serviciilor de internet în bandă largă, nu era necesară demonstrarea de către Comisie a faptului că un astfel de acces avea un caracter indispensabil în sensul ultimei condiții stabilite la punctul 41 din Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569).

- 102 Această concluzie nu este repusă în discuție de argumentul reclamantei potrivit căruia existența unei obligații legale de acces la bucla locală a Slovak Telekom nu înseamnă că un astfel de acces ar trebui acordat de asemenea în temeiul articolului 102 TFUE, întrucât o astfel de obligație legală *ex ante* urmărește alte obiective și este supusă altor condiții decât controlul *ex post* al comportamentului unei întreprinderi dominante, în temeiul articolului menționat.
- 103 Astfel, pentru respingerea acestui argument este suficient să se sublinieze că elementele care figurează la punctele 97-101 de mai sus nu sunt întemeiate pe premisa potrivit căreia obligația impusă Slovak Telekom de a acorda accesul neîngrădit la bucla sa locală ar rezulta din articolul 102 TFUE, ci se limitează să sublinieze, conform jurisprudenței citate la punctul 97 de mai sus, că existența unei astfel de obligații legale constituie un element relevant al contextului economic și juridic în care trebuie să se aprecieze dacă practicile Slovak Telekom analizate în partea a șaptea a deciziei atacate pot fi calificate drept practici abuzive în sensul acestei dispoziții.
- 104 De altfel, trimiterea făcută de reclamantă la punctul 113 din Hotărârea din 10 aprilie 2008, Deutsche Telekom/Comisia (T-271/03, EU:T:2008:101), pentru a susține argumentul amintit la punctul 102 de mai sus, este lipsită de relevanță. Desigur, Tribunalul a subliniat la punctul menționat că autoritățile de reglementare naționale acționează în conformitate cu dreptul național, care poate avea obiective diferite de cele ale politicii Uniunii în domeniul concurenței. Acest punct al raționamentului a urmărit să susțină respingerea de către Tribunal a argumentului reclamantei, invocat în această cauză, potrivit căruia în esență controlul *ex ante* al tarifelor sale de către autoritatea germană de reglementare pentru telecomunicații și poștă excludea posibilitatea ca articolul 102 TFUE să fie aplicat unei eventuale comprimări a marjelor rezultate din tarifele sale pentru accesul neîngrădit la propria buclă locală. În consecință, acest punct nu avea legătură cu aspectul dacă existența unei obligații legale de acces la bucla locală a operatorului dominant este relevantă în vederea aprecierii conformității condițiilor de acces ale acestuia cu articolul 102 TFUE.
- 105 Din cele de mai sus rezultă că nu i se poate reproșa Comisiei că nu a demonstrat caracterul indispensabil al accesului la rețeaua în cauză.
- 106 Este necesar să se adauge că o astfel de critică nu poate fi opusă Comisiei nici în cazul în care s-ar aprecia că refuzul implicit al accesului în cauză era vizat de considerentele Hotărârii din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige (C-52/09, EU:C:2011:83). În această hotărâre, Curtea a statuat că nu se poate deduce din cuprinsul punctelor 48 și 49 din Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), că cerințele necesare pentru a stabili existența unui refuz abuziv de furnizare, care au făcut obiectul primei întrebări preliminare analizate în această din urmă cauză, trebuie să se aplice în mod necesar și la aprecierea caracterului abuziv al unui comportament care constă în stabilirea, în ceea ce privește furnizarea de servicii sau vânzarea de produse, a unor condiții dezavantajoase sau de care cumpărătorul ar putea să nu fie interesat (Hotărârea din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, punctul 55). În această privință, Curtea a arătat că asemenea comportamente ar putea să constituie în sine o formă autonomă de abuz diferită de refuzul de furnizare (Hotărârea din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, punctul 56).
- 107 Pe de altă parte, Curtea a indicat că o interpretare diferită a Hotărârii din 26 noiembrie 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), ar însemna să se impună ca, pentru ca orice comportament al unei întreprinderi dominante privind condițiile comerciale ale acesteia să poată fi considerat abuziv, să fie întotdeauna îndeplinite condițiile necesare pentru a stabili existența unui refuz de a livra, ceea ce ar reduce în mod nejustificat efectul util al articolului 102 TFUE (Hotărârea din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, punctul 58).
- 108 Reclamanta subliniază în mod întemeiat cu privire la acest aspect că practica în cauză în litigiul principal analizată de către Curte în Hotărârea din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige (C-52/09, EU:C:2011:83), a constat, astfel cum reiese de la punctul 8 din această hotărâre, numai într-o posibilă comprimare a marjelor practică de către operatorul tradițional suedez al rețelei de telefonie fixă, în

vederea descurajării cererilor operatorilor alternativi de acces la bucla sa locală. Totuși, nu se poate deduce din aceasta că interpretarea realizată de Curte privind domeniul de aplicare al condițiilor prevăzute la punctul 41 din Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), se limitează numai la acest tip de comportament abuziv și nu acoperă practici care nu sunt strict tarifare, precum cele analizate în speță de Comisie în cea de a șaptea parte a deciziei atacate (a se vedea punctele 27-41 de mai sus).

- 109 Astfel, trebuie mai întâi să se constate că, la punctele 55-58 din Hotărârea din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige (C-52/09, EU:C:2011:83), Curtea nu a făcut referire la forma specifică de abuz pe care o reprezintă comprimarea marjelor operatorilor concurenți pe o piață în aval, ci mai degrabă la „furnizarea de servicii sau [la] vânzarea de produse, [în] condiții dezavantajoase sau de care cumpărătorul ar putea să nu fie interesat”, precum și la „condițiile comerciale” stabilite de întreprinderea dominantă. O astfel de formulare sugerează că practicile de excludere la care s-a făcut astfel referire au vizat nu numai o comprimare a marjelor, ci și alte practici comerciale de natură să producă efecte de excludere ilicite pentru concurenții actuali sau potențiali, de tipul celor calificate de Comisie drept refuz implicit de a furniza acces la bucla locală a Slovak Telekom [a se vedea în acest sens considerentul (366) al deciziei atacate].
- 110 Această interpretare a Hotărârii din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige (C-52/09, EU:C:2011:83), este confirmată de referirea făcută de către Curte în această parte a analizei sale la punctele 48 și 49 din Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569). Aceste puncte au fost astfel consacrate celei de a doua întrebări preliminare adresate Curții în această cauză și vizau nu refuzul întreprinderii dominante în cauză în litigiul principal de a acorda acces editorului unui cotidian concurent la sistemul său de distribuție la domiciliu, analizat în cadrul primei întrebări, ci eventuala calificare drept abuz de poziție dominantă a unei practici care ar fi constat în supunerea de către această întreprindere a unui astfel de acces condiției ca editorul în cauză să îi încredințeze în același timp executarea altor servicii, precum vânzarea în chioșcuri sau tipărirea.
- 111 În această privință, nu poate fi reținut argumentul reclamantei potrivit căruia în esență aplicarea în speță a raționamentului urmat la punctele 55-58 din Hotărârea din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige (C-52/09, EU:C:2011:83), ar conduce la rezultatul illogic potrivit căruia demonstrarea unui refuz implicit de furnizare ar fi mai facilă decât cea privind un refuz pur și simplu de furnizare, chiar dacă acest ultim tip de comportament constituie o formă mai gravă de abuz de poziție dominantă. Astfel, este suficient să se constate că acest argument este întemeiat pe o premisă eronată, și anume că gravitatea unei încălcări a articolului 102 TFUE constând în refuzul unei întreprinderi dominante de a furniza un produs sau un serviciu altor întreprinderi ar depinde numai de forma acesteia. Or, gravitatea unei astfel de încălcări poate depinde de numeroși factori independenți de caracterul expres sau implicit al refuzului menționat, precum întinderea geografică a încălcării, caracterul intenționat al acesteia sau efectele sale asupra pieței. Orientările din anul 2006 confirmă această analiză atunci când indică la punctul 20 că evaluarea gravității unei încălcări a articolului 101 sau a articolului 102 TFUE se face de la caz la caz pentru fiecare tip de încălcare, ținându-se seama de toate circumstanțele relevante în cazul respectiv.
- 112 În sfârșit, trebuie amintit că, la punctul 69 din Hotărârea din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige (C-52/09, EU:C:2011:83), Curtea a subliniat că la aprecierea efectelor unei comprimări a marjelor poate fi relevant caracterul indispensabil al produsului cu ridicata. Cu toate acestea, în speță, trebuie să se constate că reclamanta a invocat obligația Comisiei de a demonstra caracterul indispensabil al accesului neîngrădit la bucla locală a Slovak Telekom numai în susținerea afirmației sale potrivit căreia Comisia nu ar fi aplicat criteriul juridic adecvat atunci când a evaluat practicile analizate în cea de a șaptea parte a deciziei atacate (a se vedea prin analogie Hotărârea din 29 martie 2012, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, T-336/07, EU:T:2012:172, punctul 182), și nu pentru a repune în discuție aprecierea Comisiei privind efectele anticoncurențiale ale practicilor menționate, efectuată în cea de a noua parte a deciziei menționate [considerentele (1046)-(1109) ale deciziei atacate].

- 113 În ceea ce privește trimiterea făcută de reclamantă la punctul 79 din comunicarea referitoare la orientările privind prioritățile Comisiei în aplicarea articolului [102 TFUE] la practicile de excludere abuzivă ale întreprinderilor dominante (JO 2009, C 45, p. 7), aceasta este lipsită de relevanță în speță.
- 114 Astfel, pe de o parte, astfel cum subliniază în mod întemeiat Comisia, distincția realizată la punctul menționat între un refuz pur și simplu și un „refuz implicit” de furnizare nu este însoțită de nicio precizare cu privire la criteriile juridice relevante pentru a se ajunge, în fiecare dintre aceste ipoteze, la constatarea unei încălcări a articolului 102 TFUE. Pe de altă parte și indiferent de situație, această comunicare indică faptul că are drept unic obiect stabilirea priorităților care vor ghida acțiunea Comisiei în aplicarea articolului 102 la practicile de excludere ale întreprinderilor dominante, iar nu stabilirea dreptului aplicabil (a se vedea punctele 2 și 3 din comunicare).
- 115 Ținând seama de cele de mai sus, trebuie să se concluzioneze că calificarea comportamentului Slovak Telekom analizată în partea a șaptea a deciziei atacate drept practică abuzivă în sensul articolului 102 TFUE nu presupunea stabilirea de către Comisie a faptului că accesul la bucla locală a Slovak Telekom era indispensabil pentru exercitarea activității operatorilor concurenți pe piața cu amănuntul pentru serviciile în bandă largă fixă din Slovacia, în sensul jurisprudenței citate la punctul 96 de mai sus.
- 116 Din considerațiile de mai sus rezultă că primul aspect al primului motiv trebuie respins ca nefondat.
- a) Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe încălcarea dreptului reclamantei de a fi audiată în ceea ce privește calculul comprimării marjelor***
- 117 Prin intermediul celui de al doilea aspect al primului motiv, reclamanta susține că, în etapa procedurii administrative, Comisia a încălcat de două ori dreptul său de a fi audiată.
- 118 În primul rând, Comisia ar fi adus la cunoștința reclamantei o serie de elemente noi cu ocazia unei reuniuni de informare care a avut loc la 29 septembrie 2014. Un document intitulat „Calculul comprimării marjelor (rezultate preliminare)” [Margin squeeze calculation (preliminary results)], comunicat reclamantei cu această ocazie, ar fi arătat că marja realizată de Slovak Telekom în anul 2005 a fost pozitivă pe baza unui calcul al marjei perioadă cu perioadă (an de an). Pe de altă parte, acest document ar conține cifre la care reclamanta nu avusese acces înainte de reuniunea de informare. În sfârșit, Comisia ar fi indicat cu ocazia acestei reuniuni intenția sa, pe de o parte, să aplice o abordare pe mai multe perioade (sau multianuală) pentru calcularea marjei între 12 august 2005 și 31 decembrie 2010 și, pe de altă parte, să constate astfel o marjă negativă și pentru anul 2005. Or, acest anunț ar fi surprins-o atât pe reclamantă, cât și pe Slovak Telekom, întrucât niciuna dintre acestea nu sugerase până atunci o astfel de metodă.
- 119 În urma unei solicitări din partea reclamantei, Comisia ar fi informat-o la 1 octombrie 2014 că îi poate comunica observațiile sale cu privire la aceste elemente cel târziu la 3 octombrie 2014. Or, din moment ce această din urmă dată era o zi de sărbătoare legală în Germania, reclamanta ar fi dispus de mai puțin de două zile lucrătoare pentru a-și prezenta observațiile. Întrucât unele dintre cifrele utilizate pentru calculul revizuit al comprimării marjelor au fost furnizate de Slovak Telekom în răspunsul acesteia la expunerea faptelor, iar reclamanta nu a avut acces la ele, Comisia, prin scrisoarea din 7 octombrie 2014 a autorizat reclamanta să consulte acest răspuns și să formuleze observații cu privire la acesta, până cel târziu în 9 octombrie seara.
- 120 Potrivit reclamantei, aceste termene foarte scurte au lipsit-o practic de orice posibilitate reală de a-și face cunoscut punctul de vedere cu privire la elementele noi aduse la cunoștința sa la 29 septembrie 2014, chiar dacă elementele menționate au fost luate în considerare în decizia atacată. Reclamanta subliniază că cifrele prezentate pentru prima oară de către Comisie la această dată erau nu numai noi,

în special ca urmare a utilizării CMILT, ci și complexe. Aceasta nu ar fi fost în măsură să prezinte aceste noi cifre unor economiști, ceea ce i-ar fi permis în mod cert să influențeze aprecierea Comisiei privind durata comprimării marjelor care a făcut obiectul anchetei.

- 121 În al doilea rând, reclamanta reproșează Comisiei faptul de a fi efectuat corecții și ajustări ale datelor furnizate de Slovak Telekom pentru calcularea CMILT, fără să o fi informat însă în prealabil cu privire la obiecțiile sale în această privință și, în consecință, lipsind-o de orice posibilitate de a-și susține în mod util punctul de vedere.
- 122 Comisia respinge aceste argumente.
- 123 Trebuie amintit că respectarea dreptului la apărare în cadrul desfășurării procedurilor administrative în materie de politică privind concurența constituie un principiu general de drept al Uniunii, a cărui respectare este asigurată de instanțele Uniunii (a se vedea Hotărârea din 18 iunie 2013, ICF/Comisia, T-406/08, EU:T:2013:322, punctul 115 și jurisprudența citată).
- 124 Acest principiu impune ca, în cursul procedurii administrative, întreprinderii în cauză să i se fi oferit posibilitatea să își prezinte în mod util punctul de vedere asupra caracterului veridic și pertinent al faptelor și al circumstanțelor invocate, precum și asupra înscrisurilor reținute de Comisie în susținerea afirmației sale privind existența unei încălcări a normelor privind concurența. În acest sens, articolul 27 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 prevede să li se transmită părților o comunicare a obiecțiunilor. Această comunicare trebuie să prevadă în mod clar toate elementele esențiale pe care Comisia se întemeiază în această etapă a procedurii (Hotărârea din 5 decembrie 2013, SNIA/Comisia, C-448/11 P, nepublicată, EU:C:2013:801, punctele 41 și 42).
- 125 Această cerință este respectată atunci când decizia definitivă nu reține în sarcina persoanelor interesate încălcări diferite de cele menționate în comunicarea privind obiecțiunile și cuprinde doar fapte cu privire la care persoanele interesate au avut ocazia să își prezinte punctul de vedere în cursul procedurii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 mai 2012, MasterCard și alții/Comisia, T-111/08, EU:T:2012:260, punctul 266, și Hotărârea din 18 iunie 2013, ICF/Comisia, T-406/08, EU:T:2013:322, punctul 117).
- 126 Cu toate acestea, elementele esențiale pe care se întemeiază Comisia în comunicarea privind obiecțiunile pot fi enunțate în mod succint, iar decizia finală nu trebuie să fie în mod necesar o copie a comunicării privind obiecțiunile, întrucât această comunicare constituie un document pregătit ale cărui aprecieri de fapt și de drept au un caracter pur provizoriu (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 noiembrie 1987, British American Tobacco și Reynolds Industries/Comisia, 142/84 și 156/84, EU:C:1987:490, punctul 70, Hotărârea din 5 decembrie 2013, SNIA/Comisia, C-448/11 P, nepublicată, EU:C:2013:801, punctul 42 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 24 mai 2012, MasterCard și alții/Comisia, T-111/08, EU:T:2012:260, punctul 267). Astfel, sunt admisibile acele adăugări la comunicarea privind obiecțiunile care sunt efectuate în urma memoriului în răspuns al părților, ale căror argumente demonstrează că acestea au putut să își exercite în mod efectiv dreptul la apărare. De asemenea, Comisia poate, în lumina procedurii administrative, să modifice sau să adauge argumente de fapt sau de drept în susținerea obiecțiunilor pe care le-a formulat (Hotărârea din 9 septembrie 2011, Alliance One International/Comisia, T-25/06, EU:T:2011:442, punctul 181). În consecință, până la adoptarea unei decizii finale, Comisia poate, în special în lumina observațiilor scrise sau orale ale părților, fie să abandoneze unele sau chiar totalitatea obiecțiunilor formulate inițial împotriva lor și să își modifice astfel poziția în favoarea lor, fie, invers, să decidă să adauge noi obiecțiuni, cu condiția să dea întreprinderilor în cauză ocazia de a-și prezenta punctul de vedere în această privință (a se vedea Hotărârea din 30 septembrie 2003, Atlantic Container Line și alții/Comisia, T-191/98 și T-212/98-T-214/98, EU:T:2003:245, punctul 115 și jurisprudența citată).

- 127 Din caracterul provizoriu al calificării juridice a faptelor care este reținută în comunicarea privind obiecțiunile rezultă că decizia finală a Comisiei nu poate fi anulată pentru simplul motiv că concluziile definitive deduse din aceste fapte nu corespund în mod exact calificării provizorii menționate (Hotărârea din 5 decembrie 2013, SNIA/Comisia, C-448/11 P, nepublicată, EU:C:2013:801, punctul 43). Luarea în considerare a unui argument invocat de către o parte în cursul procedurii administrative, fără să i se fi dat posibilitatea să se exprime, în această privință, înainte de adoptarea deciziei finale, nu poate constitui în sine o încălcare a dreptului la apărare al acesteia, în cazul în care luarea în considerare a acestui argument nu modifică natura obiecțiunilor care i-au fost adresate (a se vedea în acest sens Ordonanța din 10 iulie 2001, Irish Sugar/Comisia, C-497/99 P, EU:C:2001:393, punctul 24; Hotărârea din 28 februarie 2002, Compagnie générale maritime și alții/Comisia, T-86/95, EU:T:2002:50, punctul 447, și Hotărârea din 9 septembrie 2011, Alliance One International/Comisia, T-25/06, EU:T:2011:442, punctul 182).
- 128 Astfel, Comisia trebuie să audieze destinatarul unei comunicări privind obiecțiunile și, dacă este cazul, să țină seama de observațiile acestora care urmăresc să răspundă la obiecțiunile reținute, tocmai pentru a respecta dreptul la apărare al acestora. Astfel, Comisia trebuie să aibă dreptul de a preciza această calificare în cadrul deciziei sale finale, ținând cont de elementele rezultate din procedura administrativă fie pentru a înlătura obiecțiunile care s-ar fi dovedit neîntemeiate, fie pentru a rectifica și a completa atât în fapt, cât și în drept argumentația sa în susținerea obiecțiunilor pe care le reține, cu condiția, însă, să ia în considerare numai fapte asupra cărora persoanele în cauză au avut ocazia să își explice punctul de vedere și să le fi furnizat acestora, în cursul procedurii administrative, elementele necesare pentru apărarea lor (a se vedea Hotărârea din 3 septembrie 2009, Prym și Prym Consumer/Comisia, C-534/07 P, EU:C:2009:505, punctul 40 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 5 decembrie 2013, SNIA/Comisia, C-448/11 P, nepublicată, EU:C:2013:801, punctul 44 și jurisprudența citată).
- 129 În sfârșit, trebuie amintit că potrivit unei jurisprudențe constante, încălcarea dreptului la apărare are loc atunci când există o posibilitate ca, din cauza unei nereguli săvârșite de Comisie, procedura administrativă inițiată de aceasta să fi putut avea un rezultat diferit. O întreprindere reclamantă dovedește că o astfel de încălcare a avut loc atunci când demonstrează în mod suficient nu că decizia Comisiei ar fi avut un conținut diferit, ci că și-ar fi putut asigura mai bine apărarea în cazul inexistenței neregulii, de exemplu, deoarece ar fi putut utiliza în apărarea sa documente la care i s-a refuzat accesul în cursul procedurii administrative (a se vedea Hotărârea din 2 octombrie 2003, Thyssen Stahl/Comisia, C-194/99 P, EU:C:2003:527, punctul 31 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 24 mai 2012, MasterCard și alții/Comisia, T-111/08, EU:T:2012:260, punctul 269 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 9 septembrie 2015, Philips/Comisia, T-92/13, nepublicată, EU:T:2015:605, punctul 93).
- 130 În lumina acestor principii trebuie analizată mai întâi prima obiecțiune a reclamantei, potrivit căreia dreptul său de a fi audiat ar fi fost încălcat din moment ce aceasta nu a fost în măsură să își exprime în mod util punctul de vedere în cursul procedurii administrative cu privire la elementele noi aduse la cunoștința sa cu ocazia reuniunii de informare organizată de Comisie la 29 septembrie 2014 și de care aceasta ar fi ținut seama în decizia atacată. Aceste elemente ar consta, în primul rând, în cifre noi privind calculul diminuării marjei Slovak Telekom, în al doilea rând, în împrejurarea că marja pentru anul 2005 a fost pozitivă pe baza unui calcul al marjei perioadă cu perioadă (an de an) și, în al treilea rând, în intenția exprimată de Comisie cu ocazia acestei reuniuni de a aplica în plus o metodă pentru mai multe perioade (multianuală) de calcul al marjei care să îi permită să concluzioneze că există o marjă negativă și pentru anul 2005.
- 131 În ceea ce privește primele două elemente, pe de o parte, trebuie arătat, desigur, că, potrivit considerentului (1010) al deciziei atacate, marjele identificate pentru anul 2005 au fost pozitive în ceea ce privește cele trei portofolii de servicii analizate. Acest lucru contrastează cu calculul comprimării marjelor pentru accesul la bucla locală a Slovak Telekom prevăzut în comunicarea privind obiecțiunile și care arăta că marja calculată pentru același an era negativă [a se vedea tabelul 88 și considerentul

(1203) din comunicarea privind obiecțiunile]. Pe de altă parte, este cert că, în decizia atacată, Comisia nu a preluat toate cifrele utilizate în comunicarea privind obiecțiunile în vederea calculării comprimării marjelor și că această modificare a condus la identificarea în decizia menționată a unor marje diferite de cele calculate cu titlu estimativ în comunicarea respectivă.

- 132 Cu toate acestea, astfel cum arată în mod întemeiat Comisia în înscrisurile sale, fără a fi contrazisă de reclamantă, aceste modificări privind calculele comprimării marjelor au rezultat din luarea în considerare a datelor și a calculelor furnizate de însăși Slovak Telekom ca răspuns la comunicarea privind obiecțiunile. Astfel, această luare în considerație apare în special în considerentele (910), (945), (963) și (984) ale deciziei atacate. Pe de altă parte, reiese din considerentele (946) (nota de subsol nr. 1405) și (1000) ale deciziei atacate că Comisia a ținut seama, cu ocazia adoptării acesteia, de actualizarea calculelor comprimării marjelor furnizată de Slovak Telekom în răspunsul acesteia la scrisoarea de expunere a faptelor (a se vedea punctul 21 de mai sus).
- 133 Procedând astfel, în ceea ce privește aprecierea sa asupra comprimării marjelor, Comisia nu a modificat în decizia atacată, natura obiecțiunilor formulate împotriva Slovak Telekom și, prin extensie, împotriva reclamantei în calitatea sa de societate-mamă, punând în sarcina lor fapte asupra cărora acestea nu ar fi avut ocazia să se exprime în cursul procedurii administrative. Astfel, aceasta s-a limitat să ia în considerare obiecțiile formulate de Slovak Telekom în cursul procedurii menționate, pentru a-și adapta și completa analiza privind comprimarea marjelor, conținută în comunicarea privind obiecțiunile. Întrucât această luare în considerare a urmărit în special îndeplinirea cerințelor amintite la punctul 128 de mai sus, dreptul părților de a fi audiate în cursul procedurii administrative nu ar impune să li se ofere din nou posibilitatea de a-și face cunoscut punctul de vedere cu privire la calculele revizuite ale comprimării marjelor, înainte de adoptarea deciziei atacate.
- 134 În ceea ce privește al treilea element menționat la punctul 130 de mai sus, referitor la metoda de calcul al comprimării marjelor pe mai multe perioade (multianuală), este necesar să se sublinieze că la punctul 1281 din răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile, reprodus în memoriul în apărare al Comisiei, Slovak Telekom s-a opus utilizării exclusive a metodei perioadă cu perioadă (an de an), care fusese propusă de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile.
- 135 Astfel, Slovak Telekom a susținut în esență că în sectorul telecomunicațiilor, operatorii analizau posibilitatea de a obține un randament rezonabil pe o perioadă mai lungă de un an. Așadar, aceasta a sugerat în special ca analiza unei comprimări a marjelor să fie completată de o analiză pe mai multe perioade, în care marja totală ar fi evaluată pe mai mulți ani. Pe de altă parte, reiese din considerentul (587) din răspunsul reclamantei la comunicarea privind obiecțiunile că aceasta a achiesat la obiecția respectivă.
- 136 Or, după cum reiese din considerentul (859) al deciziei atacate, Comisia a utilizat o abordare pe mai multe perioade (multianuală) pentru a ține seama de această obiecție și în scopul de a stabili dacă abordarea respectivă i-ar modifica concluzia potrivit căreia tarifele practicate de Slovak Telekom în raport cu operatorii alternativi pentru accesul neîngrădit la bucla locală a acesteia au determinat o comprimare a marjelor în cursul anilor 2005-2010.
- 137 În cadrul acestei analize suplimentare, al cărei rezultat figurează în considerentele (1013) și (1014) ale deciziei atacate, Comisia a identificat o marjă totală negativă pentru fiecare portofoliu de servicii, pe de o parte, pentru perioada cuprinsă între anii 2005 și 2010 [tabelul 39 în considerentul (1013) al deciziei atacate] și, pe de altă parte, pentru perioada cuprinsă între 2005 și 2008 [tabelul 40 în considerentul (1014) al deciziei atacate]. Comisia a concluzionat, în considerentul (1015) al deciziei atacate că analiza multianuală (pe mai multe perioade) nu a modificat constatarea acesteia privind existența unei comprimări a marjelor, rezultată dintr-o analiză perioadă cu perioadă (an de an).

- 138 Rezultă din cele de mai sus că, pe de o parte, în contextul stabilirii în cadrul deciziei atacate a unei comprimări a marjelor, analiza pe mai multe perioade (multianuală) a venit ca răspuns la obiecția formulată de Slovak Telekom în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile, la care a achiesat reclamanta, cu privire la metoda de calcul al marjei perioadă cu perioadă (an de an). Pe de altă parte, analiza pe mai multe perioade (multianuală) a marjelor pentru accesul neîngrădit la bucla locală a Slovak Telekom a avut ca obiect, în decizia atacată, să se adauge analizei perioadă cu perioadă (an de an) prevăzută în considerentele (1175)-(1222) ale deciziei menționate, fără a înlocui această din urmă analiză. Pe de altă parte, analiza suplimentară pe mai multe perioade (multianuală) a determinat Comisia să își confirme constatarea privind existența unei comprimări a marjelor pe piața slovacă a serviciilor de internet în bandă largă între 12 august 2005 și 31 decembrie 2010.
- 139 Prin urmare, astfel cum susține în esență Comisia, analiza pe mai multe perioade (multianuală) nu a avut drept consecință reținerea în sarcina reclamantei și a Slovak Telekom a unor fapte cu privire la care acestea din urmă nu au avut ocazia să prezinte explicații în cursul procedurii administrative, modificând natura obiecțiunilor reținute în ceea ce le privește, ci numai efectuarea unei analize suplimentare a comprimării marjelor, care rezultă din tarifele practicate de Slovak Telekom pentru accesul neîngrădit la bucla sa locală, în lumina unei obiecții ridicate de Slovak Telekom ca răspuns la comunicarea privind obiecțiunile.
- 140 În aceste împrejurări, conform jurisprudenței citate la punctele 127 și 128 de mai sus, dreptul reclamantei de a fi audiată nu impunea Comisiei ca, anterior adoptării deciziei atacate, să îi ofere posibilitatea de a formula noi observații cu privire la analiza comprimării marjelor pentru accesul neîngrădit la bucla locală a Slovak Telekom bazată pe mai multe perioade. Trebuie subliniat că o soluție diferită ar fi incompatibilă cu jurisprudența amintită la punctul 127 de mai sus, întrucât ar însemna să împiedice ca decizia atacată să conțină elemente asupra cărora părțile nu au fost în mod special în măsură să se pronunțe în cursul procedurii administrative, chiar și atunci când elementele menționate nu modifică natura obiecțiunilor reținute în privința acestora.
- 141 Această concluzie nu este repusă în discuție de argumentul reclamantei potrivit căruia în esență metoda de calcul al comprimării marjelor aplicată de Comisie în cadrul acestei analize suplimentare nu ar corespunde metodei propuse de Slovak Telekom în răspunsul acesteia la comunicarea privind obiecțiunile și care este pretins bazată pe practica decizională a Comisiei, aceasta din urmă utilizând în speță analiza pe mai multe perioade (multianuală) în scopul de a extinde durata încălcării.
- 142 Pe de o parte, acest argument se întemeiază pe o interpretare greșită a deciziei atacate în măsura în care, în urma analizei perioadă cu perioadă (an de an), Comisia concluzionase deja că un concurent la fel de eficient ca Slovak Telekom nu ar fi putut reproduce în mod rentabil, între 12 august 2005 și 31 decembrie 2010, portofoliul de vânzare cu amănuntul al Slovak Telekom care cuprindea serviciile în bandă largă [considerentul (1012) al deciziei atacate]. Reiese în special din considerentul (998) al deciziei atacate că, potrivit Comisiei, existența unei marje pozitive între august și decembrie 2005 nu excludea ca această perioadă să fie inclusă în perioada de încălcare sub forma unei comprimări a marjelor, din moment ce operatorii iau în considerare capacitatea acestora de a obține rentabilitate pe o perioadă mai lungă. Cu alte cuvinte, Comisia a stabilit durata practicii care conduce la comprimarea marjelor pe baza abordării perioadă cu perioadă (an de an), iar abordarea pe mai multe perioade (multianuală) a fost utilizată numai cu titlu suplimentar.
- 143 Pe de altă parte și indiferent de situație, decurge din jurisprudența citată la punctul 128 de mai sus că respectarea dreptului reclamantei de a fi audiată impune Comisiei numai să ia în considerare, în vederea adoptării deciziei atacate, critica referitoare la metoda de calcul al marjelor prezentată de Slovak Telekom ca răspuns la comunicarea privind obiecțiunile și susținută de reclamantă (a se vedea punctul 135 de mai sus). În schimb, acest drept nu implică în niciun caz că Comisia trebuie să ajungă în mod necesar la rezultatul pe care reclamanta l-a urmărit atunci când a aderat la critica prezentată de Slovak Telekom, și anume constatarea lipsei oricărei comprimări a marjelor între 12 august 2005 și 31 decembrie 2010.

- 144 Cu titlu suplimentar, mai precis presupunând că Comisia trebuia să ofere în mod special reclamantei posibilitatea de a fi audiată cu privire la elementele amintite la punctul 130 de mai sus înainte de adoptarea deciziei atacate, ar trebui remarcat că o astfel de cerință ar fi fost respectată. Astfel, desigur, termenele acordate de către Comisie reclamantei pentru a-și formula observațiile cu privire la aceste elemente au fost deosebit de scurte. Cu toate acestea, nu se poate deduce de aici că acestea au lipsit-o pe reclamantă de orice posibilitate de a fi audiată în mod util în această privință, având în vedere, în primul rând, stadiul avansat al procedurii administrative în care a avut loc reuniunea din 29 septembrie 2014, respectiv la peste doi ani și patru luni după trimiterea comunicării privind obiecțiunile și, în al doilea rând, gradul ridicat de cunoaștere a dosarului, pe care este rezonabil să se considere că reclamanta îl dobândise în acel moment.
- 145 În consecință, prima critică din cel de al doilea aspect al prezentului motiv trebuie respinsă.
- 146 De asemenea, trebuie respinsă cea de a doua critică, prin care reclamanta susține că Comisia a încălcat dreptul acesteia de a fi audiată prin faptul că nu i-a permis să își susțină în mod util punctul de vedere în cursul procedurii administrative, referitor la corecțiile și ajustările efectuate în decizia atacată cu privire la datele furnizate de Slovak Telekom pentru calcularea CMITL.
- 147 În această privință, este adevărat că, în decizia atacată, Comisia nu a reținut în totalitate noile date referitoare la calcularea CMITL furnizate de Slovak Telekom după trimiterea comunicării privind obiecțiunile. Această constatare poate fi dedusă în special din considerentele (910), (945) și (963) ale deciziei atacate. Cu toate acestea, prin analogie cu raționamentul urmat la punctul 143 de mai sus, Comisia nu poate fi obligată să audieze din nou părțile atunci când preconizează să nu rețină în decizia sa finală toate obiecțiile formulate de acestea ca răspuns la comunicarea privind obiecțiunile, cu excepția cazului în care acest lucru o conduce la modificarea naturii obiecțiunilor reținute în privința acestora.
- 148 Întrucât împrejurarea menționată la punctul precedent nu a avut ca efect modificarea principalelor elemente de fapt și de drept pe care s-au întemeiat incriminările formulate împotriva reclamantei în cursul procedurii administrative, al doilea aspect al primului motiv trebuie respins în întregime ca nefondat.

b) Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe erori de calcul al costurilor medii incrementale pe termen lung (CMITL)

- 149 Într-un al treilea aspect, reclamanta reproșează Comisiei că nu a calculat în mod corect CMITL al Slovak Telekom, și anume costurile pe care acest operator nu ar fi trebuit să le suporte dacă nu ar fi propus serviciile corespunzătoare. Astfel, raportul de consultanță depus de Slovak Telekom în anexa la răspunsul acesteia la comunicarea privind obiecțiunile (denumit în continuare „raportul de consultanță”) a propus ajustarea activelor Slovak Telekom, la nivelul unui operator eficient care concepe o rețea optimă pentru a răspunde atât cererii actuale, cât și viitoare (denumite în continuare „ajustări de optimizare”). Or, Comisia nu a făcut în cele din urmă astfel de ajustări. Mai exact, Comisia nu ar fi acceptat să înlocuiască activele existente cu echivalentele moderne ale acestora (modern asset equivalent). În plus, aceasta nu ar fi luat în considerare scăderea activelor în funcție de capacitatea utilizată în prezent. Această abordare ar fi criticabilă pentru motivele că Comisia a acceptat, pe de altă parte, o reevaluare a activelor Slovak Telekom în decizia atacată, că ajustarea propusă în raportul de consultanță s-a bazat pe costurile tradiționale ale acestui operator și nu pe costurile unui concurent ipotetic și că aceste costuri trebuie apreciate în raport cu un concurent eficient. În plus, reclamanta subliniază că modul de calcul al CMITL prevăzut în raportul de consultanță a luat în considerare o capacitate de rezervă suficientă pentru Slovak Telekom și, spre deosebire de ceea ce susține Comisia, nu a luat drept element de referință un concurent pe deplin eficient. Potrivit

reclamantei, în lipsa acestei erori de calcul, Comisia ar fi concluzionat în mod necesar în sensul existenței unor marje superioare, chiar pozitive pentru anumiți ani, ca urmare a unei reevaluări în jos a CMITL.

150 Comisia contestă această argumentație.

151 În ceea ce privește argumentele invocate de reclamantă, este necesar mai întâi să se sublinieze că Slovak Telekom a propus în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile, pe baza raportului de consultanță, o metodă contabilă bazată pe costurile actuale, utilizând estimarea costurilor în aval pentru perioada 2005-2010 pe baza datelor din anul 2011 [considerentul (881) al deciziei atacate]. În special, Slovak Telekom a susținut în răspunsul respectiv că este necesară, cu ocazia calculării CMITL, pe de o parte, reevaluarea activelor și, pe de altă parte, luarea în considerare a ineficiențelor rețelei sale pentru oferta în bandă largă. În ceea ce privește în special luarea în considerare a acestor ineficiențe, Slovak Telekom a propus să facă ajustări de optimizare, și anume, în primul rând, înlocuirea activelor existente prin echivalentele lor moderne, mai eficiente și mai puțin costisitoare (modern asset equivalent), în al doilea rând, menținerea pe cât posibil a coerenței tehnologice și, în al treilea rând, reducerea activelor în funcție de capacitatea utilizată în prezent, spre deosebire de capacitatea instalată.

152 În propriile calcule privind CMITL, Slovak Telekom a ajustat astfel costul de capital al activelor și valorile de amortizare ale acestora pentru anii 2005-2010, precum și cheltuielile de exploatare a activelor menționate, pe baza factorului de ajustare mediu ponderat calculat de autorul raportului de consultanță pentru anul 2011 [considerentul (897) al deciziei atacate]. Slovak Telekom a susținut că ajustările de optimizare propuse reflectă capacitatea de rezervă identificată în elementele din rețeaua menționată, și anume active retrase din aceasta din urmă pentru că nu au făcut obiectul unei utilizări productive, dar care nu fuseseră încă vândute de către acest operator [considerentul (898) al deciziei atacate].

153 Cu toate acestea, Comisia a refuzat să facă aceste ajustări de optimizare în decizia atacată.

154 În primul rând, în ceea ce privește înlocuirea activelor existente prin echivalentele mai moderne ale acestora, Comisia a arătat, în considerentul (900) al deciziei atacate, că o astfel de înlocuire nu ar putea fi admisă, întrucât ar echivala cu o ajustare a costurilor fără a face o ajustare adecvată a amortizărilor. Comisia a făcut referire în acest sens la considerentele (889)-(893) ale deciziei atacate în care a exprimat îndoiele cu privire la ajustarea costului activelor pentru perioada cuprinsă între anii 2005 și 2010, astfel cum a fost propusă de Slovak Telekom. În plus, Comisia a estimat în considerentul (901) al deciziei atacate că o astfel de înlocuire a activelor existente nu era conformă cu criteriul concurentului la fel de eficient. Astfel, jurisprudența ar fi confirmat că, în principiu, caracterul abuziv al practicilor tarifare ale unui operator dominant este determinat în funcție de situația proprie a acestuia. Or, în speță, ajustarea CMITL propusă de Slovak Telekom s-ar baza pe un ansamblu de active ipotetice, iar nu pe aceleași active precum cele deținute de acest operator.

155 În al doilea rând, în ceea ce privește luarea în considerare a capacității excedentare a rețelelor pe baza capacității utilizate „în prezent”, Comisia a arătat în considerentul (902) al deciziei atacate că în esență întrucât investițiile se bazează pe o previziune a cererii, este inevitabil ca, în contextul unei examinări retrospective, anumite capacități să rămână uneori neutilizate.

156 Niciuna dintre criticile formulate de reclamantă cu privire la această parte a deciziei atacate nu poate fi reținută.

157 *Primo*, reclamanta susține în mod greșit că există o contradicție între, pe de o parte, respingerea ajustărilor de optimizare a CMITL și, pe de altă parte, acceptarea, în considerentul (894) al deciziei atacate, a reevaluării activelor propusă de Slovak Telekom. Reclamanta nu poate nici să susțină, în

replică, că Comisia ar fi trebuit să accepte ajustările de optimizare propuse de Slovak Telekom pentru motivul că, la fel ca în cazul reevaluării activelor, Comisia nu dispunea de costuri tradiționale fiabile în ceea ce privește ajustările de optimizare.

- 158 Astfel, reevaluarea activelor a fost întemeiată pe activele pe care Slovak Telekom le deținea în anul 2011. În ceea ce privește această reevaluare și astfel cum reiese din considerentele (885)-(894) ale deciziei atacate, Comisia a subliniat că nu dispunea de date care să reflecte mai bine costurile activelor în bandă largă incrementale ale Slovak Telekom pentru perioada cuprinsă între anii 2005 și 2010. Pentru acest motiv, Comisia a inclus în analiza comprimării marjelor care figurează în decizia atacată reevaluarea activelor existente ale Slovak Telekom propusă de către aceasta din urmă. Cu toate acestea, Comisia a precizat că reevaluarea menționată era susceptibilă să conducă la o subestimare a costurilor activelor în aval.
- 159 Prin comparație, astfel cum reiese din considerentul (895) al deciziei atacate, ajustările de optimizare propuse de Slovak Telekom au constat în corectarea activelor la nivelul aproximativ al unui operator eficient care ar construi o rețea optimă adaptată pentru a satisface o cerere viitoare întemeiată pe informațiile „din prezent” și previziunile privind cererea. Aceste ajustări au fost întemeiate pe o previziune, precum și pe un model de rețea optim, iar nu pe o estimare care să reflecte costurile incrementale ale activelor existente ale Slovak Telekom.
- 160 În consecință, ajustările de optimizare în general și înlocuirea activelor existente cu echivalentele mai moderne ale acestora în special au avut un obiectiv diferit de reevaluarea activelor propusă de Slovak Telekom. Pe de altă parte, luarea în considerare de către Comisie a reevaluării activelor existente propusă de Slovak Telekom, ca urmare a lipsei altor date mai fiabile cu privire la CMITL-urile acestui operator, nu implică în niciun fel faptul că Comisia a acceptat în mod necesar ajustările de optimizare ale CMITL. În consecință, Comisia a fost îndreptățită să trateze în mod diferit, pe de o parte, înlocuirea activelor existente cu echivalentele mai moderne ale acestora și, pe de altă parte, reevaluarea activelor propusă de Slovak Telekom.
- 161 *Secundo*, raționamentul reclamantei nu poate fi urmat în ceea ce privește contestarea concluziei prevăzute în considerentul (901) al deciziei atacate, potrivit căreia ajustările de optimizare ar conduce la calcularea CMITL pe baza activelor unui concurent ipotetic, iar nu a celor ale operatorului tradițional în cauză, Slovak Telekom.
- 162 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, aprecierea caracterului licit al politicii de prețuri aplicate de o întreprindere dominantă în lumina articolului 102 TFUE, trebuie în principiu să se facă prin trimitere la criteriile referitoare la prețuri întemeiate pe costurile suportate de întreprinderea dominantă însăși și pe strategia acesteia (a se vedea Hotărârea din 17 februarie 2011, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, punctul 41 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 29 martie 2012, *Telefónica și Telefónica de España/Comisia*, T-336/07, EU:T:2012:172, punctul 190; a se vedea de asemenea, în acest sens Hotărârea din 10 aprilie 2008, *Deutsche Telekom/Comisia*, T-271/03, EU:T:2008:101, punctul 188 și jurisprudența citată).
- 163 În special, în ceea ce privește o practică tarifară care conduce la comprimarea marjelor, utilizarea unor asemenea criterii de analiză permite să se verifice dacă, în conformitate cu criteriul concurentului la fel de eficient menționat la punctul 87 de mai sus, această întreprindere ar fi fost suficient de eficientă încât să își ofere serviciile cu amănuntul către clienții finali altfel decât în pierdere, dacă ar fi fost obligată în prealabil să plătească propriile prețuri cu ridicata pentru prestațiile intermediare (Hotărârea din 17 februarie 2011, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, punctul 42, și Hotărârea din 29 martie 2012, *Telefónica și Telefónica de España/Comisia*, T-336/07, EU:T:2012:172, punctul 191; a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 octombrie 2010, *Deutsche Telekom/Comisia*, C-280/08 P, EU:C:2010:603, punctul 201).

- 164 O asemenea abordare este cu atât mai justificată, cu cât este conformă și cu principiul general al securității juridice, din moment ce luarea în considerare a costurilor întreprinderii dominante îi permite acesteia, având în vedere răspunderea specială care îi revine în temeiul articolului 102 TFUE, să aprecieze legalitatea propriilor comportamente. Astfel, deși o întreprindere dominantă cunoaște propriile costuri și tarife, ea nu le cunoaște, în principiu, pe cele ale concurenților săi (Hotărârea din 14 octombrie 2010, Deutsche Telekom/Comisia, C-280/08 P, EU:C:2010:603, punctul 202, Hotărârea din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, punctul 44, și Hotărârea din 29 martie 2012, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, T-336/07, EU:T:2012:172, punctul 192).
- 165 Desigur, Curtea a precizat la punctele 45 și 46 din Hotărârea din 17 februarie 2011, TeliaSonera Sverige (C-52/09, EU:C:2011:83), că nu se poate exclude faptul că prețurile și costurile concurenților pot fi pertinente în cadrul examinării practicii care conduce la comprimarea marjelor. Cu toate acestea, reiese din această hotărâre că numai în cazul în care nu este posibil, ținând seama de împrejurări, să se facă referire la prețurile și la costurile întreprinderii dominante, se pot examina cele ale concurenților pe aceeași piață, ceea ce reclamanta nu a susținut în speță (a se vedea prin analogie, Hotărârea din 29 martie 2012, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, T-336/07, EU:T:2012:172, punctul 193).
- 166 În speță, pe de o parte, înlocuirea activelor existente cu echivalentele mai moderne ale acestora a avut drept scop ajustarea costurilor activelor, prin reținerea valorii activelor „actuale”, fără a se efectua însă ajustări adecvate ale costurilor de amortizare [considerentul (900) al deciziei atacate]. Această înlocuire ar fi condus la calcularea comprimării marjelor pe baza unor active ipotetice, și anume active care nu corespund celor deținute de Slovak Telekom. În consecință, costurile aferente activelor Slovak Telekom ar fi fost subestimate [considerentele (893) și (900)]. Pe de altă parte, luarea în considerare a capacității excedentare a rețelelor pe baza capacității utilizate „în prezent” ar fi avut ca rezultat excluderea activelor Slovak Telekom care nu fac obiectul unei utilizări productive (a se vedea punctul 152 de mai sus).
- 167 În consecință, având în vedere principiile amintite la punctele 162-165 de mai sus, Comisia a putut concluziona fără a săvârși o eroare că ajustările de optimizare ale CMITL propuse de Slovak Telekom ar fi condus, cu ocazia calculului comprimării marjelor, la abaterea de la costurile suportate de acest operator însuși între 12 august 2005 și 31 decembrie 2010.
- 168 În sfârșit, raționamentul reclamantei nu poate fi urmat atunci când aceasta susține că, în decizia atacată, Comisia a încălcat principiul potrivit căruia analiza unei comprimări a marjelor trebuie să se bazeze pe un concurent eficient, atunci când aceasta a arătat în esență că este inevitabil ca anumite capacități să rămână uneori neutilizate [considerentul (902) al deciziei atacate]. Astfel, reiese din principiile amintite la punctele 162 și 163 de mai sus că analiza unei practici tarifare care conduce la comprimarea marjelor constă în a aprecia dacă un concurent la fel de eficient ca operatorul ar fi susceptibil să propună serviciile în cauză clienților finali altfel decât în pierdere. În consecință, o astfel de analiză nu se efectuează în raport cu un operator perfect eficient din perspectiva condițiilor de piață în momentul unei astfel de practici. Or, în cazul în care Comisia ar fi acceptat ajustările de optimizare legate de capacitățile excedentare, calculele privind CMITL ale Slovak Telekom ar fi reflectat costurile asociate unei rețele optime care corespunde cererii și care nu suferă din cauza ineficiențelor de rețea ale acestui operator, și anume costurile unui concurent mai eficient decât Slovak Telekom. Așadar, în speță, chiar dacă este clar că o parte din activele relevante ale Slovak Telekom a rămas neutilizată între 12 august 2005 și 31 decembrie 2010, Comisia a putut include partea respectivă a activelor, cu alte cuvinte capacitatea excedentară, în calculul CMITL fără să săvârșească o eroare.
- 169 Din cele de mai sus rezultă că al treilea aspect al primului motiv trebuie respins ca nefondat, precum și acest motiv în întregime.

2. Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe erori de drept și de fapt în ceea ce privește durata comportamentului abuziv al Slovak Telekom

170 Prin intermediul celui de al doilea motiv, reclamanta susține, aderând la argumentația prezentată cu privire la acest aspect de Slovak Telekom în cauza T-851/14, că decizia atacată este afectată de o eroare vădită de apreciere și încalcă principiile egalității de tratament și securității juridice în măsura în care aceasta reține existența unei încălcări începând de la 12 august 2005. Ea se întemeiază în această privință pe trei critici. Prin intermediul primei sale critici, reclamanta susține în esență că în mod eronat Comisia a considerat că refuzul implicit al accesului la bucla locală a început la 12 august 2005, și anume la data la care Slovak Telekom și-a publicat oferta de referință. Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia critici, reclamanta susține în esență că în mod eronat Comisia a concluzionat că a existat o comprimare a marjelor în cursul anului 2005.

a) Observații introductive

[omissis]

172 În al doilea rând, cu privire la fond, trebuie mai întâi amintit că, astfel cum s-a evidențiat la punctul 90 de mai sus, în scopul de a dovedi un abuz de poziție dominantă în sensul articolului 102 TFUE, este suficient să se demonstreze că comportamentul abuziv al întreprinderii dominante tinde să restrângă concurența sau că acest comportament ar putea avea un astfel de efect. Astfel, deși practica unei întreprinderi aflate în poziție dominantă nu poate fi calificată drept abuzivă în lipsa oricărui efect anticoncurențial al acesteia pe piață, nu se impune, în schimb, ca un astfel de efect să fie în mod necesar concret, fiind suficientă demonstrarea unui efect anticoncurențial potențial (a se vedea Hotărârea din 6 decembrie 2012, AstraZeneca/Comisia, C-457/10 P, EU:C:2012:770, punctul 112 și jurisprudența citată).

173 În plus, astfel cum reiese din jurisprudența citată la punctul 89 de mai sus, practicile care aduc atingere concurenței, de exemplu prin împiedicarea sau prin întârzierea intrării pe piață a concurenților, sunt acoperite de interdicția prevăzută la articolul 102 TFUE chiar atunci când nu cauzează un prejudiciu imediat consumatorilor.

174 În speță, încălcarea articolului 102 TFUE identificată de Comisie a constat, potrivit considerentului (1497) al deciziei atacate, în diverse practici ale Slovak Telekom care constituie un refuz de furnizare a accesului neîngrădit la bucla sa locală, precum și într-o comprimare a marjelor operatorilor alternativi în cadrul acestui acces. Practicile care au determinat un refuz de furnizare au constat, în primul rând, în ascunderea față de operatorii alternativi a unor informații referitoare la rețeaua Slovak Telekom, necesare pentru degruparea de la bucla locală, în al doilea rând, în reducerea de către Slovak Telekom a obligațiilor sale privind accesul neîngrădit, care decurg din cadrul de reglementare aplicabil, și, în al treilea rând, în stabilirea de către acest operator a mai multor clauze și condiții neechitabile în oferta sa de referință în materie de degrupare (a se vedea punctul 92 de mai sus).

175 Pe de altă parte, Comisia a constatat în considerentele (1507)-(1511) ale deciziei atacate că aceste practici diferite au făcut parte din aceeași strategie de excludere folosită de Slovak Telekom, care vizează restrângerea și denaturarea concurenței pe piața cu amănuntul pentru serviciile în bandă largă fixă din Slovacia și protejarea veniturilor și a poziției acestui operator pe piața menționată. Aceasta a concluzionat de aici că practicile menționate, de care și reclamanta poate fi considerată răspunzătoare în calitatea sa de societate-mamă a Slovak Telekom, au făcut parte dintr-un plan global care viza restrângerea concurenței și au constituit, în consecință, o încălcare unică și continuă [considerentul (1511) al deciziei atacate].

- 176 În speță, și după cum a confirmat în ședință, reclamanta nu repune în discuție prin cererea formulată această calificare drept încălcare unică și continuă. În schimb, prin intermediul celui de al doilea motiv, aceasta contestă concluzia prevăzută în considerentul (1184) al deciziei atacate, potrivit căreia respectiva încălcare unică și continuă a început la 12 august 2005, dată la care Slovak Telekom a publicat oferta sa de referință în materie de acces neîngrădit la bucla sa locală.
- 177 Comisia a respins cu privire la acest aspect argumentele prezentate de Slovak Telekom în cursul procedurii administrative, potrivit cărora în special încălcarea care i-a fost imputată nu ar fi putut începe la data publicării ofertei sale de referință, întrucât aceasta a constituit doar un contract-cadru care descria condițiile de acces la bucla locală și presupunea, în consecință, negocieri cu operatorii alternativi interesați de un astfel de acces, iar refuzul furnizării nu putea fi identificat decât în cazul eșecului unor astfel de negocieri. Comisia a subliniat în acest sens, în considerentul (1520) al deciziei atacate, că a demonstrat caracterul neechitabil al mai multor modalități și condiții prevăzute în oferta de referință pentru obținerea de către un operator alternativ a accesului neîngrădit la bucla locală a Slovak Telekom. Ea a considerat că oferta de referință, care urmărește să pună în aplicare obligația legală de acces neîngrădit, trebuia să conțină de la început modalități și condiții echitabile.
- 178 În plus, Comisia a respins, în considerentul (1521) al deciziei atacate, argumentul reclamantei potrivit căruia practica constând într-o comprimare a marjelor de către Slovak Telekom nu a putut începe înaintea datei de 1 ianuarie 2006, dat fiind că în anul 2005 nu a putut fi identificată nicio marjă negativă. Pe de o parte, aceasta a făcut referire la analiza sa, care figurează în considerentul (998) al deciziei atacate, potrivit căreia această împrejurare nu a infirmat existența unei comprimări a marjelor între 12 august și 31 decembrie 2005, întrucât în esență niciun operator alternativ nu ar fi decis să intre pe piața în cauză în urma unei analize prospective de randament care să acopere o perioadă atât de scurtă. Pe de altă parte, Comisia a subliniat că respectiva împrejurare nu putea, în niciun mod, să afecteze durata încălcării, întrucât aceasta este constituită și din alte practici împreună cu care constituie o încălcare unică și continuă.
- 179 În lumina acestor observații introductive trebuie analizată, pe de o parte, prima critică invocată de reclamantă și întemeiată pe faptul că Comisia a considerat în mod eronat că refuzul implicit al accesului la bucla locală a început la data de 12 august 2005 și, pe de altă parte, cea de a doua și cea de a treia critică, întemeiate în esență pe erori săvârșite de Comisie atunci când a concluzionat în sensul existenței unei comprimări a marjelor în cursul anului 2005.

b) Cu privire la stabilirea la 12 august 2005 a momentului de debut al refuzului implicit al accesului la bucla locală a Slovak Telekom

- 180 Prin intermediul primei sale critici, reclamanta susține că oferta de referință s-ar fi limitat la stabilirea unui cadru, care nu poate în sine să determine nicio comprimare a marjelor, ci trebuie completat prin negocieri individuale cu eventuali candidați la accesul neîngrădit la bucla locală. Or, aceste negocieri ar fi condus în practică la condiții mai favorabile pentru candidații menționați. De asemenea, refuzul de furnizare ar putea fi identificat numai în caz de eșec al unor astfel de negocieri. Cu privire la acest aspect, decizia atacată nu ar fi conformă în ceea ce privește acest aspect cu practica decizională a Comisiei, reclamanta citând în această privință Decizia C(2004) 1958 final din 2 iunie 2004 (cazul COMP/38.096 – Clearstream, denumită în continuare „decizia Clearstream”), și Decizia C(2011) 4378 final din 22 iunie 2011 (cazul COMP/39.525 – Telecomunicații poloneze, denumită în continuare „decizia Telecomunicații poloneze”). Cererea limitată de acces neîngrădit la buclele locale ale Slovak Telekom ar putea fi explicată în special prin împrejurarea că anumiți operatori alternativi ar considera că este mai avantajos să intre pe piață prin recurgerea la accesul în bandă largă sau prin dezvoltarea propriilor infrastructuri locale.
- 181 Comisia, susținută de intervenientă, contestă această argumentare.

- 182 În această privință, este cert că prin decizia din 14 iunie 2005 președintele TUSR a impus Slovak Telekom să furnizeze acces neîngrădit la bucla sa locală în condiții echitabile și rezonabile și că, în vederea îndeplinirii acestei obligații, Slovak Telekom a publicat la 12 august 2005 o ofertă de referință în materie de acces neîngrădit (a se vedea punctele 9 și 10 de mai sus).
- 183 Pe de altă parte, reclamanta nu contestă descrierea conținutului ofertei de referință prevăzute în secțiunea 7.6 din decizia atacată („Clauze și condiții neechitabile ale ST”), pe baza căreia Comisia a concluzionat, în considerentul (820) al deciziei menționate că clauzele și condițiile acestei oferte au fost stabilite astfel încât să facă inacceptabil pentru operatorii alternativi accesul neîngrădit la bucla locală.
- 184 Or, reiese din această parte a deciziei atacate că practicile abuzive care au fost calificate de către Comisie în cadrul acesteia drept „refuz de furnizare” au rezultat în esență din oferta de referință propriu-zisă.
- 185 Astfel, în ceea ce privește, în primul rând, ascunderea față de operatorii alternativi a unor informații referitoare la rețeaua Slovak Telekom, necesare pentru degruparea de la bucla locală, reiese mai întâi din considerentul (439) al deciziei atacate că Comisia a considerat că oferta de referință nu a conținut informațiile de bază privind amplasarea punctelor de acces fizice și disponibilitatea buclilor locale în părți bine determinate ale rețelei de acces. Pe de altă parte, în considerentele (443)-(528) ale deciziei atacate, Comisia a analizat desigur informațiile privind rețeaua furnizate de Slovak Telekom la cererea unui operator alternativ în perspectiva unei degrupări. Cu toate acestea, rezultă de asemenea din această parte a deciziei atacate că modalitățile de acces la astfel de informații considerate de Comisie ca fiind neechitabile și, prin urmare, disuasive pentru operatorii alternativi au rezultat din oferta de referință propriu-zisă. Comisia a criticat în special împrejurarea că, *primo*, oferta de referință nu a determinat întinderea exactă a informațiilor privind rețeaua pe care Slovak Telekom le-ar pune la dispoziția operatorilor alternativi, specificând categoriile de informații în cauză [considerentul (507) al deciziei atacate], *secundo*, faptul că oferta menționată a prevăzut accesul la informații provenite din sisteme de informații care nu sunt publice numai după încheierea acordului-cadru privind accesul la bucla locală [considerentul (510) al deciziei atacate] și, *tertio*, faptul că această ofertă a subordonat un astfel de acces la informații privind rețeaua Slovak Telekom plății de către operatorul alternativ a unor taxe ridicate [considerentele (519) și (527) ale deciziei atacate].
- 186 În ceea ce privește, în al doilea rând, reducerea de către Slovak Telekom a domeniului de aplicare al obligației sale în materie de acces neîngrădit la bucla locală, mai întâi, reiese din considerentele (535) și (536) ale deciziei atacate că limitarea obligației menționate numai la liniile active (a se vedea punctul 32 de mai sus), reproșată Slovak Telekom de către Comisie, a rezultat de la punctul 5.2 din partea introductivă a ofertei de referință a acesteia. În continuare, rezultă în special din considerentele (570), (572), (577), (578) și (584) ale deciziei atacate că, având în vedere dispozițiile conținute în anexa 3 la oferta de referință, Comisia a dedus că Slovak Telekom a exclus în mod nejustificat serviciile în litigiu din cadrul obligației sale în materie de acces neîngrădit la bucla locală (a se vedea punctul 33 de mai sus). În sfârșit, reiese din considerentul (606) al deciziei atacate că regula de limitare a utilizării cablului de 25 %, impusă de Slovak Telekom pentru accesul neîngrădit la bucla locală și considerată de către Comisie drept nejustificată (a se vedea punctul 34 de mai sus), a rezultat din anexa 8 la oferta de referință.
- 187 În ceea ce privește, în al treilea rând, stabilirea de către Slovak Telekom a unor condiții neechitabile în materie de degrupare, privind colocarea, previziunile, reparațiile, întreținerea, mentenanța, precum și constituirea unei garanții bancare, toate acestea au rezultat, după cum se demonstrează la secțiunea 7.6.4 din decizia atacată, din oferta de referință publicată de acest operator la 12 august 2005. Astfel, clauzele considerate neechitabile de către Comisie erau conținute de anexele 4, 5, 14 și 15 din oferta menționată, în ceea ce privește colocarea [considerentele (653) și (655) și (683) ale deciziei atacate], de anexele 12 și 14 în ceea ce privește obligația de previziune a operatorilor alternativi [considerentele (719) și (726)-(728) ale deciziei atacate], de anexa 5 în ceea ce privește procedura de

calificare a buclilor locale [considerentele (740), (743), (767), (768) și (774)], de anexa 11 în ceea ce privește clauzele și condițiile privind reparațiile, întreținerea și mentenanța [considerentele (780), (781), (787), (790) și (796) ale deciziei atacate], și de anexele 5 și 17 în ceea ce privește garanția bancară solicitată din partea operatorului alternativ candidat la accesul neîngrădit [considerentele (800), (802)-(807), (815) și (816) ale deciziei atacate].

- 188 În consecință, chiar presupunând că unele dintre aceste modalități de acces ar fi putut face obiectul unei flexibilizări în cadrul negocierilor bilaterale dintre Slovak Telekom și operatorii candidați la acces, ceea ce reclamanta se limitează să afirme fără a aduce probe, Comisia a concluzionat în mod întemeiat că oferta de referință publicată la 12 august 2005 ar fi putut descuraja începând cu această dată prezentarea cererilor de acces de către operatorii alternativi, din cauza clauzelor și condițiilor neechitabile pe care le-a conținut.
- 189 În aceste împrejurări, Comisia a considerat fără a săvârși o eroare că Slovak Telekom a compromis, din cauza modalităților de acces prevăzute în oferta sa de referință publicată la 12 august 2005, intrarea operatorilor alternativi pe piața cu amănuntul de masă (sau pentru publicul larg) pentru serviciile în bandă largă în poziție fixă din Slovacia, în pofida obligației care îi revenea în acest sens în temeiul deciziei TURS, și că, în consecință, acest comportament a fost de natură să aibă astfel de efecte negative asupra concurenței începând cu această dată [a se vedea în special considerentele (1048), (1050), (1109), (1184) și (1520) ale deciziei atacate].
- 190 Această concluzie nu este contrazisă de afirmația reclamantei, formulată în replică, potrivit căreia cererea limitată din partea operatorilor alternativi pentru a obține accesul neîngrădit la bucla locală a Slovak Telekom s-a explicat, pe de o parte, prin împrejurarea că accesul în bandă largă cu ridicata [wholesale broadband access (WBA) sau bitstream], oferit prin intermediul produselor denumite „ISP Gate/ADSL Partner” a reprezentat o alternativă interesantă pentru acești operatori în vederea intrării pe piața cu amănuntul, având în vedere investițiile considerabil mai reduse pe care le necesita și, pe de altă parte, prin preferința manifestată de anumiți operatori alternativi de a intra pe piață prin intermediul propriilor lor infrastructuri locale. Este suficient să se constate că această afirmație, prin care reclamanta urmărește să conteste în mod general efectele anticoncurențiale ale practicilor în litigiu, nu este în niciun fel argumentată și, așadar, nu este de natură să repună în discuție analiza efectelor menționate efectuată de Comisie în considerentele (1049)-(1183) ale deciziei atacate.
- 191 De altfel, argumentația reclamantei nu poate fi urmată atunci când aceasta contestă data începerii încălcării reținută de către Comisie în speță, luând ca referință abordarea reținută în decizia Clearstream și în decizia Telecomunicații poloneze. Astfel, chiar fără a fi necesar să se stabilească dacă astfel de decizii sunt susceptibile să facă parte din cadrul juridic relevant pentru aprecierea legalității deciziei atacate, fapt contestat de către Comisie, este suficient să se constate că acestea au fost adoptate într-un context diferit de cel din prezenta cauză și că, așadar, acestea nu sunt de natură să dovedească faptul că Comisia s-a îndepărtat în decizia atacată de practica sa decizională anterioară.
- 192 Astfel, în ceea ce privește decizia Clearstream, este suficient să se sublinieze că această decizie, spre deosebire de decizia atacată în speță, a fost adoptată într-un context caracterizat prin lipsa oricărei obligații legale pentru întreprinderea titulară a infrastructurii în cauză de a acorda altor întreprinderi acces la infrastructura menționată, precum și prin lipsa unei obligații a acestei întreprinderi de a publica o ofertă de referință care să precizeze modalitățile și condițiile unui astfel de acces.
- 193 În ceea ce privește decizia Telecomunicații poloneze, Comisia a constatat în cadrul acesteia că operatorul tradițional în cauză a abuzat de poziția sa dominantă pe piața poloneză cu ridicata a accesului în bandă largă și a accesului neîngrădit la bucla locală, prin refuzul de a acorda acces la rețeaua sa și de a furniza produse cu ridicata care fac parte din piețele menționate, în scopul de a proteja poziția sa pe piața cu amănuntul. În plus, contextul cauzei Telecomunicații poloneze s-a caracterizat printr-o obligație legală de acces similară celei impuse Slovak Telekom în prezenta cauză, precum și prin cerința ca operatorul de telecomunicații polonez în cauză să publice oferta de referință

pentru accesul neîngrădit la bucla sa locală. Cu toate acestea, reiese dintr-o analiză detaliată a deciziei Telecomunicații poloneze că abordarea urmată în această decizie nu prezintă nicio contradicție cu cea reținută în decizia atacată. Astfel, în decizia Telecomunicații poloneze, Comisia a observat că strategia anticoncurențială a operatorului dominant s-a concretizat în esență numai în cursul negocierilor cu operatori alternativi candidați pentru a obține acces neîngrădit la bucla locală, precum și acces cu ridicata la serviciile în bandă largă ale operatorului dominant. Astfel, condițiile nerezonabile de acces au rezultat din propunerile de contracte de acces făcute de operatorul dominant în cauză în cadrul negocierilor cu operatorii alternativi. Pe de altă parte, întârzierea procesului de negociere a acordurilor de acces nu a putut fi identificată, în mod ipotetic, începând cu publicarea primei oferte de referință a operatorului dominant. În plus, limitarea de către operatorul dominant a accesului la rețeaua acestuia s-a dezvoltat într-o etapă ulterioară încheierii cu operatorii alternativi a acordurilor de acces cu ridicata. În plus, limitarea accesului efectiv la liniile de abonat a avut loc după obținerea de către operatorul alternativ implicat a accesului la un spațiu de colocare sau a autorizației de a instala un cablu de conectare. În sfârșit, problemele legate de accesul la informații generale fiabile și exacte, indispensabile operatorilor alternativi pentru a lua decizii în materie de acces s-au manifestat în fiecare etapă a procesului de acces la rețeaua operatorului dominant. În consecință, comportamentul operatorului dominant în cauza Telecomunicații poloneze se deosebea de practicile care au fost calificate de Comisie în decizia atacată drept „refuz de furnizare”, care, astfel cum reiese din analiza prevăzută la punctele 184-189 de mai sus, au rezultat în esență din oferta de referință pentru accesul neîngrădit la bucla locală propriu-zisă a Slovak Telekom. Aceste diferențe justifică faptul că, spre deosebire de decizia Telecomunicații poloneze, în care momentul de început al încălcării articolului 102 TFUE a fost stabilit la data în care au debutat primele negocieri de acces între operatorul dominant în cauză și un operator alternativ, ulterioară cu mai multe luni publicării primei oferte de referință [considerentul (909) și nota de subsol nr. 1259], Comisia a reținut în speță, data de 12 august 2005, și anume data publicării ofertei de referință, ca dată de început al refuzului implicit de acces la bucla locală.

- 194 În consecință, prima critică, întemeiată pe o eroare săvârșită de Comisie atunci când a considerat că refuzul implicit al accesului la bucla locală a început la 12 august 2005 trebuie respinsă ca nefondată.
- 195 Trebuie adăugat că reclamanta nu contestă calificarea drept încălcare unică și continuă reținută de Comisie în ceea ce privește ansamblul practicilor menționate la articolul 1 alineatul (2) din decizia atacată, și anume: (a) ascunderea față de operatorii alternativi a informațiilor privind rețeaua necesare pentru degрупarea buclelor locale; (b) reducerea domeniului de aplicare a obligațiilor acesteia privind separarea buclelor locale; (c) stabilirea unor modalități și condiții abuzive în oferta sa de referință în materie de degрупare privind colocarea, calificarea, previziunile, reparațiile și garanțiile bancare; (d) aplicarea unor tarife neechitabile care nu permit unui operator la fel de eficient care se bazează pe accesul cu ridicata la buclele locale degрупate ale Slovak Telekom să reproducă serviciile cu amănuntul oferite de Slovak Telekom fără să înregistreze pierderi.
- 196 În aceste împrejurări, și în măsura în care prima critică a reclamantei, întemeiată pe o eroare săvârșită de Comisie atunci când a considerat că refuzul implicit de acces la bucla locală a început la 12 august 2005 a fost respinsă (a se vedea punctul 194 de mai sus), Comisia a constatat în mod întemeiat că încălcarea unică și continuă care face obiectul deciziei a început la 12 august 2005.
- 197 Totuși, această concluzie nu împiedică Curtea să analizeze cea de a doua și cea de a treia critică invocate de reclamantă și să aprecieze dacă articolul 1 alineatul (2) litera (d) din decizia atacată ar putea fi anulat în parte în măsura în care acesta constată că, în perioada cuprinsă între 12 august și 31 decembrie 2005, reclamanta a aplicat tarife neechitabile care nu au permis unui operator la fel de eficient care se bazează pe accesul cu ridicata la buclele locale degрупate ale Slovak Telekom să reproducă serviciile cu amănuntul oferite de Slovak Telekom fără să înregistreze pierderi (a se vedea prin analogie, Hotărârea din 1 iulie 2010, AstraZeneca/Comisia, T-321/05, EU:T:2010:266, punctele 864 și 865 și punctul 1 din dispozitiv).

c) Cu privire la existența unei comprimări a marjelor în cursul anului 2005

- 198 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia critici, reclamanta susține în esență că Comisia a concluzionat în mod eronat în sensul existenței unei comprimări a marjelor în cursul anului 2005.
- 199 Astfel, prin intermediul celei de a doua critici, reclamanta susține că marja Slovak Telekom în cursul anului 2005 a fost pozitivă, indiferent de scenariul preconizat. Întrucât o astfel de marjă pozitivă implică în mod necesar că concurenții la fel de eficienți ca Slovak Telekom nu ar suferi nicio pierdere în cazul intrării pe piață, Comisia ar fi concluzionat în mod greșit în sensul existenței unei comprimări a marjelor în cursul anului respectiv. În plus, ar fi inexact că o decizie de intrare pe piață din partea unui concurent în anul 2005 nu era imaginabilă pentru o perioadă atât de scurtă precum una de patru luni și jumătate. Astfel, în această perioadă cifrele pentru anii următori nu erau, prin ipoteză, cunoscute încă și, așadar, nu puteau să aibă vreo influență asupra unei astfel de decizii de investiție.
- 200 Prin intermediul celei de a treia critici, reclamanta susține că metoda de calcul al marjei pe mai multe perioade (multianuală), care până atunci nu a fost aplicată decât cu titlu suplimentar și în favoarea întreprinderii în cauză, ar fi permis Comisiei să identifice în mod artificial comprimări ale marjelor în cursul anilor anteriori celor în care astfel de comprimări pot să fie constatate în mod efectiv. Cu toate acestea, această metodă nu poate fi utilizată pentru a extinde o comprimare a marjelor în trecut. În condițiile în care nici Slovak Telekom, nici reclamanta nu au putut să prevadă evoluția tarifelor după anul 2005, faptul de a concluziona că acestea au săvârșit o încălcare încă din această perioadă ar încălca articolul 23 din Regulamentul nr. 1/2003. Împrejurarea că însăși Comisia a necesitat mai mulți ani înainte de a fi în măsură să prezinte un calcul al comprimării marjei ar demonstra că nici reclamanta, nici Slovak Telekom nu au putut avea cunoștință că aceasta din urmă a săvârșit un abuz sub forma unei astfel de comprimări la data faptelor.
- 201 Comisia răspunde, în ceea ce privește cea de a doua critică, că marja ușor pozitivă care a putut exista în anul 2005 nu aduce atingere constatării unei comprimări a marjelor începând cu data de 12 august a aceluiași an. Această comprimare ar fi împiedicat astfel concurenții intrați pe piață să își amortizeze investițiile legate de această intrare. În plus, contrar celor susținute de reclamantă, niciun operator nu ar preconiza să intre pe o piață fără o perspectivă rezonabilă privind rentabilitatea pe mai mulți ani.
- 202 Pe de altă parte, Comisia răspunde la cea de a treia critică precizând că nu a stabilit în mod arbitrar momentul începerii încălcării la data de 12 august 2005, ci ca urmare a publicării la această dată a ofertei de referință și ținând seama de perioada începând cu care acest operator a fost obligat să asigure accesul neîngrădit la bucele sale locale. În ceea ce privește argumentul întemeiat pe încălcarea articolului 23 din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia reamintește că este suficient ca o întreprindere să aibă cunoștință de elementele de fapt privind abuzul de poziție dominantă care îi este imputat pentru a se stabili răspunderea acesteia în temeiul articolului 102 TFUE. În speță, Slovak Telekom a știut că un concurent la fel de eficient nu a avut, începând cu anul 2005, nicio șansă să realizeze o marjă îndeajuns de pozitivă prin intrarea pe piață. Contrar afirmațiilor reclamantei, de altfel costurile de acces pe piața angro nu au fost în esență contestate în litigiu. În plus, reclamanta nu explică de ce metoda pe mai multe perioade (multianuală) ar putea fi utilizată numai atunci când este avantajoasă pentru întreprinderea dominantă în cauză.
- 203 În sfârșit, Comisia susține că, având în vedere că a demonstrat existența a două forme de abuz pe întreaga durată a încălcării, eventuala constatare a lipsei unei comprimări a marjelor în anul 2005 nu ar implica, în orice caz, faptul că data de 12 august 2005 nu poate fi reținută ca data începerii încălcării. Ar rezulta că o astfel de constatare nu i-ar aduce niciun avantaj reclamantei.
- 204 În această privință, trebuie amintit că Comisia a concluzionat, bazându-se pe abordarea denumită „perioadă cu perioadă” (an de an), că Slovak Telekom s-a implicat în practici de comprimare a marjelor începând cu data de 12 august 2005. Astfel, reiese din considerentul (997) al deciziei atacate

că, pe baza unei analize pe fiecare an din perioada în cauză, un concurent la fel de eficient care utilizează accesul cu ridicata la bucla locală a Slovak Telekom înregistra marje negative și nu putea să reproducă în mod rentabil portofoliul cu amănuntul în bandă largă al reclamantei. În considerentul (998) al deciziei atacate, Comisia a precizat că faptul că a existat o marjă pozitivă pe parcursul a patru luni din anul 2005 nu a infirmat această concluzie, dat fiind că o intrare pe piață timp de patru luni nu poate fi considerată drept o intrare pe o bază durabilă. Potrivit Comisiei, operatorii analizează capacitatea lor de a obține un randament rezonabil pe o perioadă mai lungă, care se întinde pe mai mulți ani [considerentul (998) al deciziei atacate]. Pe această bază, Comisia a concluzionat, în considerentul (1012) al deciziei menționate, că în perioada cuprinsă între 12 august 2005 și 31 decembrie 2010 un concurent la fel de eficient ca Slovak Telekom nu ar fi putut să reproducă în mod rentabil portofoliul cu amănuntul al acestui operator.

- 205 Totuși, astfel cum s-a amintit la punctul 162 de mai sus, aprecierea caracterului licit al politicii de prețuri aplicate de o întreprindere dominantă trebuie efectuată în principiu prin trimitere la criteriile referitoare la prețuri întemeiate pe costurile suportate de însăși întreprinderea dominantă și pe strategia acesteia.
- 206 În special, în ceea ce privește o practică tarifară care conduce la comprimarea marjelor, utilizarea unor asemenea criterii de analiză permite să se verifice dacă această întreprindere ar fi fost suficient de eficientă încât să își ofere serviciile cu amănuntul clienților finali altfel decât în pierdere, dacă ar fi fost obligată în prealabil să plătească propriile prețuri cu ridicata pentru prestațiile intermediare (a se vedea punctul 163 de mai sus și jurisprudența citată).
- 207 O asemenea abordare este cu atât mai justificată, cu cât este conformă și cu principiul general al securității juridice, din moment ce luarea în considerare a costurilor întreprinderii dominante îi permite acesteia, având în vedere răspunderea specială care îi revine în temeiul articolului 102 TFUE, să aprecieze legalitatea propriilor comportamente. Astfel, deși o întreprindere dominantă cunoaște propriile costuri și tarife, ea nu le cunoaște în principiu pe cele ale concurenților săi. Pe de altă parte, un abuz de excludere afectează deopotrivă concurenții potențiali ai întreprinderii dominante, pe care perspectiva unei lipse de rentabilitate ar putea să îi descurajeze să intre pe piață (a se vedea punctul 164 de mai sus și jurisprudența citată).
- 208 De aici rezultă că pentru stabilirea elementelor care constituie practica de comprimare a marjelor Comisia a reținut în mod întemeiat în considerentul (828) al deciziei atacate criteriul concurentului la fel de eficient, întemeiat pe demonstrarea faptului că întreprinderea dominantă nu ar putea să exercite activități rentabile în aval bazându-se pe prețul cu ridicata aplicat concurenților săi în aval și pe prețul cu amănuntul aplicat de ramura din aval a acestei întreprinderi.
- 209 Or, astfel cum rezultă din tabelele 32-35 ale deciziei atacate, analiza efectuată de Comisie a condus, în toate scenariile avute în vedere și astfel cum însăși aceasta din urmă a admis în considerentul (998) al deciziei menționate, la o marjă pozitivă pentru perioada cuprinsă între 12 august și 31 decembrie 2005.
- 210 Într-un astfel de caz, Curtea a statuat deja că, în măsura în care întreprinderea care ocupă o poziție dominantă își stabilește prețurile la un nivel care acoperă în esență costurile pe care le implică comercializarea produsului sau furnizarea prestării de servicii în discuție, un concurent la fel de eficient precum această întreprindere va avea în principiu posibilitatea de a face concurență acestor prețuri fără a se expune unor pierderi insuportabile pe termen lung (Hotărârea din 27 martie 2012, Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, punctul 38).
- 211 Rezultă de aici că, în perioada cuprinsă între 12 august și 31 decembrie 2005, un concurent la fel de eficient ca Slovak Telekom a avut în principiu posibilitatea de a face concurență acestui operator pe piața cu amănuntul a serviciilor în bandă largă fără a se expune unor pierderi insuportabile pe termen lung, cu condiția să i se fi acordat un acces neîngrădit la bucla locală.

- 212 Desigur, Curtea a statuat că, dacă o marjă este pozitivă, nu este exclusă posibilitatea ca în cadrul analizei efectului de excludere al unei practici tarifare Comisia să demonstreze că aplicarea acestei practici tarifare putea, de exemplu ca urmare a reducerii rentabilității, să facă cel puțin mai dificilă pentru operatorii vizați exercitarea activităților acestora pe piața relevantă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 februarie 2011, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, punctul 74). Se poate stabili o paralelă între această jurisprudență și articolul 2 din Regulamentul nr. 1/2003, potrivit căruia în orice procedură de aplicare a articolului 102 TFUE, sarcina probei unei încălcări a acestui articol revine părții sau autorității care invocă încălcarea, și anume, în speță, Comisiei.
- 213 Cu toate acestea, în speță, trebuie să se constate că în decizia atacată Comisia nu a demonstrat că practica tarifară a Slovak Telekom în perioada cuprinsă între 12 august și 31 decembrie 2005 a avut astfel de efecte de excludere. Or, o astfel de demonstrație se impunea în special ca urmare a prezenței marjei pozitive.
- 214 Simpla afirmație, în considerentul (998) al deciziei atacate, potrivit căreia operatorii analizează capacitatea lor de a obține un randament rezonabil pe o perioadă mai lungă, care se întinde pe mai mulți ani, nu poate constitui o astfel de dovadă. O asemenea împrejurare, presupunând că este stabilită, se bazează astfel pe o examinare prospectivă a rentabilității, care este în mod necesar aleatorie. În plus, în prezenta cauză, marjele pozitive menționate au apărut chiar la începutul perioadei în cauză, într-un moment în care nu se putuse constata încă nicio marjă negativă. În aceste împrejurări, este necesar să se considere că motivul care figurează în considerentul (998) al deciziei atacate nu îndeplinește cerința rezultată din principiul securității juridice și amintită la punctul 164 de mai sus, potrivit căreia o întreprindere dominantă trebuie să fie în măsură să evalueze conformitatea comportamentelor sale cu articolul 102 TFUE.
- 215 Pentru același motiv, constatarea marjelor negative prin aplicarea abordării pe mai multe perioade (multianuale) nu poate invalida această apreciere, deoarece, în speță, această abordare a condus la o astfel de constatare numai prin intermediul unei ponderări a marjelor pozitive pentru anul 2005 cu marjele negative constatate pentru anii 2006-2010 [considerentul (1013) al deciziei atacate] și, respectiv, pentru anii 2006-2008 [considerentul (1014) al deciziei atacate].
- 216 În plus, în considerentul (1026) al deciziei atacate, Comisia a apreciat, pe baza unor documente din aprilie 2005 elaborate de departamentul de reglementare al Slovak Telekom și aferente unei strategii de prezentare a ofertei de referință privind accesul neîngrădit la bucla locală și prețurile BLAN, că aceasta din urmă a cunoscut, începând cu 12 august 2005, faptul că prețurile cu ridicata la nivelul nuclei locale exercitau o comprimare a marjelor operatorilor alternativi.
- 217 Totuși, trebuie subliniat că, ținând seama de prezența marjelor pozitive între 12 august și 31 decembrie 2005, Comisia a fost supusă unei obligații speciale în ceea ce privește proba efectelor de excludere ale practicii de comprimare a marjelor imputată Slovak Telekom în această perioadă (a se vedea jurisprudența menționată la punctul 212 de mai sus).
- 218 Astfel, afirmația Comisiei și documentele invocate în susținerea acesteia nu sunt suficiente pentru a demonstra efectul de excludere al practicii de comprimare a marjelor imputată Slovak Telekom și, de exemplu, o reducere a rentabilității susceptibilă să facă exercitarea activităților operatorilor respectivi pe piața relevantă cel puțin mai dificilă.
- 219 De altfel, secțiunile 9 și 10 ale deciziei atacate, consacrate efectelor anticoncurențiale ale comportamentului Slovak Telekom, nu conțin nicio analiză a efectelor practicii de comprimare a marjelor invocate în perioada cuprinsă între 12 august și 31 decembrie 2005.
- 220 În consecință, având în vedere o jurisprudență consacrată, potrivit căreia existența unei îndoieli a instanței trebuie interpretată în favoarea întreprinderii căreia îi este adresată decizia de constatare a unei încălcări (Hotărârea din 8 iulie 2004, *JFE Engineering și alții/Comisia*, T-67/00, T-68/00, T-71/00

și T-78/00, EU:T:2004:221, punctul 177, și Hotărârea din 12 iulie 2011, Hitachi și alții/Comisia, T-112/07, EU:T:2011:342, punctul 58), trebuie să se considere că Comisia nu a dovedit că practica care a condus la o comprimare a marjelor de către Slovak Telekom a început anterior datei de 1 ianuarie 2006. În consecință, întrucât decizia atacată este afectată de o eroare de apreciere cu privire la acest aspect, nu este necesar să se analizeze dacă această abordare încalcă de asemenea, astfel cum susține reclamanta, articolul 23 din Regulamentul nr. 1/2003.

- 221 Ținând seama de cele de mai sus, cel de al doilea motiv invocat de reclamantă trebuie admis în parte, iar articolul 1 alineatul (2) litera (d) din decizia atacată trebuie anulat în măsura în care acesta constată că în perioada cuprinsă între 12 august și 31 decembrie 2005, reclamanta a aplicat tarife neechitabile care nu permit unui operator la fel de eficient care se bazează pe accesul cu ridicata la buclele locale degрупate ale Slovak Telekom să reproducă serviciile cu amănuntul oferite de Slovak Telekom fără să înregistreze pierderi.

[omissis]

4. Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea noțiunii „întreprindere” în sensul dreptului Uniunii și a principiului individualizării pedepselor, precum și pe nemotivare

- 474 Prin intermediul celui de al patrulea motiv, reclamanta susține, într-un prim aspect, că decizia atacată încalcă noțiunea de „întreprindere”, precum și principiul individualizării pedepselor, prin faptul că aceasta îi impune în temeiul încălcărilor repetate și în scop disuasiv o amendă de 31 070 000 de euro, diferită de amenda impusă în solidar Slovak Telekom și ei înseși și, într-un al doilea aspect, că decizia atacată este nemotivată cu privire la acest aspect.

- 475 Trebuie analizată, în primul rând, lipsa de motivate invocată și, în al doilea rând, încălcarea invocată a noțiunii de „întreprindere” și a principiului individualizării pedepselor.

d) Cu privire la lipsa de motivare invocată

- 476 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al patrulea motiv, reclamanta reproșează Comisiei faptul că nu a furnizat în decizia atacată niciun motiv pentru care ea ar trebui să suporte singură majorările în temeiul încălcărilor repetate și al efectului disuasiv și că, în acest fel, și-a încălcat obligația de motivare. Astfel, Comisia s-ar fi limitat să stabilească motivele agravante care justifică o ajustare a cuantumului de bază al amenzii și să declare apoi că majorările amenzii trebuie suportate numai de reclamantă. Decizia atacată nu i-ar permite reclamantei să înțeleagă motivul care justifică o astfel de abordare, cu atât mai mult, cu cât în speță răspunderea acesteia rezultă numai din împrejurarea că i-a fost imputată o încălcare săvârșită de filiala acesteia, Slovak Telekom. În ceea ce privește considerentele (1533) și (1535) ale deciziei atacate, citate de Comisie în cadrul prezentei proceduri, acestea ar permite desigur să se concluzioneze că cifra de afaceri a reclamantei este mai ridicată decât cea a Slovak Telekom. Totuși, aceste pasaje din decizia atacată nu ar permite să se înțeleagă de ce Slovak Telekom ar trebui să fie scutită de amenda aplicată în mod special reclamantei.

- 477 Comisia, susținută de intervenientă, contestă această argumentație.

- 478 Potrivit unei jurisprudențe constante, obligația de a motiva o decizie individuală are scopul de a permite instanței Uniunii să își exercite controlul asupra legalității deciziei și să furnizeze persoanei interesate o precizare suficientă pentru a ști dacă decizia este întemeiată sau dacă este afectată de un viciu care permite contestarea legalității sale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 noiembrie 1983, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Comisia*, 322/81, EU:C:1983:313, punctul 14, și Hotărârea din 29 februarie 2016, *Schenker/Comisia*, T-265/12, EU:T:2016:111, punctul 230).

479 În speță, în ceea ce privește partea din amendă impusă numai reclamantei și care reflectă creșterea în temeiul încălcărilor repetate a cuantumului amenzii aplicate în solidar Slovak Telekom și reclamantei, din considerentele (1525)-(1531) ale deciziei atacate reiese în mod clar că majorarea menționată a fost justificată de împrejurarea că reclamanta, a cărei răspundere în cadrul încălcării în cauză în speță a putut fi stabilită, fusese deja sancționată pentru o încălcare similară în decizia Deutsche Telekom. Or, deși acest pasaj din decizia atacată nu arată de ce ar trebui să i se impună numai reclamantei să suporte consecințele acestei situații de încălcări repetate, cu excluderea Slovak Telekom, rezultă în mod implicit din decizia menționată că acest rezultat s-a datorat împrejurării că numai reclamanta a fost considerată răspunzătoare de încălcarea în cauză în decizia Deutsche Telekom și a fost, în acest temei, destinatarul deciziei respective.

480 În ceea ce privește partea din amendă aplicată numai reclamantei și care reflectă aplicarea unui coeficient de multiplicare de 1,2 în scop disuasiv, Comisia a subliniat în considerentul (1533) al deciziei atacate, în primul rând, că cifra de afaceri mondială a reclamantei s-a ridicat în anul 2013 la 60,132 miliarde de euro, în al doilea rând, că valoarea vânzărilor produselor relevante pentru încălcarea în cauză a reprezentat mai puțin de 0,067% din această cifră de afaceri și, în al treilea rând, că reclamanta este răspunzătoare pentru încălcarea săvârșită de Slovak Telekom. Comisia a dedus de aici, în considerentele (1534) și (1535) ale deciziei atacate, că reclamantei trebuie, în temeiul punctului 30 din Orientărilor din anul 2006, să i se aplice o amendă mai ridicată decât amenda de bază majorată cu 50% în temeiul încălcărilor repetate, în scopul de a asigura amenzii menționate un scop disuasiv suficient. Chiar dacă acest pasaj din decizia atacată nu precizează de ce rezultatul aplicării unui coeficient de multiplicare de 1,2 nu ar trebui să fie suportat și de Slovak Telekom, rezultă în mod implicit din raționamentul urmat de Comisie că această abordare a fost motivată de împrejurarea că această filială a avut o cifră de afaceri semnificativ mai scăzută decât cea a reclamantei la momentul adoptării deciziei atacate, și că amenda de 38 838 000 de euro a avut astfel, în ceea ce privește filiala menționată, un efect disuasiv suficient.

481 În consecință, chiar dacă motivarea deciziei atacate rezultă a fi sumară în ceea ce privește amenda aplicată în mod individual reclamantei, aceasta i-a furnizat o precizare suficientă referitoare la temeinicia deciziei atacate cu privire la acest aspect și i-a permis astfel să conteste în mod util validitatea acesteia. De asemenea, această motivare permite Tribunalului să își exercite controlul asupra legalității deciziei atacate în ceea ce privește amenda aplicată în mod individual reclamantei.

482 În consecință, cel de al doilea aspect al celui de al patrulea motiv, întemeiat pe lipsa motivării, trebuie respins.

e) Cu privire la încălcarea noțiunii de „întreprindere” în sensul dreptului Uniunii și al principiului individualizării pedepselor

483 Prin intermediul primului aspect al celui de al patrulea motiv, reclamanta susține că amenda specifică care i-a fost aplicată în decizia atacată rezultă din două împrejurări de care Comisia a ținut seama în această decizie, și anume, pe de o parte, dimensiunea întreprinderii din care aceasta face parte, care justifică, potrivit Comisiei, aplicarea unui factor de multiplicare a amenzii de 1,2 și, pe de altă parte, faptul că aceasta fusese deja considerată răspunzătoare pentru o încălcare similară în decizia Deutsche Telekom, fapt care justifică o majorare cu 50% a cuantumului de bază al amenzii. Or, reclamanta subliniază că, în decizia atacată, Comisia reține responsabilitatea sa nu ca urmare a participării sale directe la faptele constitutive ale încălcării, ci în considerarea legăturilor sale cu Slovak Telekom. În plus, potrivit deciziei atacate, reclamanta și Slovak Telekom făceau parte din aceeași întreprindere nu numai pe întreaga perioadă a încălcării, ci și la data la care a fost adoptată decizia Deutsche Telekom, întrucât participația majoritară a reclamantei la capitalul Slovak Telekom datează din 4 august 2000, iar structura acestei participații a rămas neschimbată de atunci.

484 Ținând seama de aceste împrejurări, reclamanta susține că Comisia i-a aplicat o amendă distinctă cu încălcarea noțiunii „întreprindere” în dreptul Uniunii și a principiului individualizării pedepselor și a sancțiunilor. Acest principiu ar impune, conform articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, ca valoarea amenzii să fie determinată în funcție, pe de o parte, de gravitatea încălcării imputate în mod individual întreprinderii în cauză și, pe de altă parte, de durata acesteia. Astfel, din jurisprudența Curții ar rezulta că Comisia poate aplica amenzi diferite numai unor întreprinderi diferite, și nu unor diferite societăți atunci când acestea fac parte din aceeași întreprindere. Astfel, principiul individualizării pedepselor nu s-ar aplica relației interne dintre diferitele persoane juridice care alcătuiesc o întreprindere. După cum ar confirma practica decizională a Comisiei, o amendă distinctă ar fi justificată numai în cazul în care, din punct de vedere juridic, componența întreprinderii în cauză a evoluat în perioada relevantă și, prin urmare, pot fi identificate întreprinderi diferite. Din moment ce această situație nu s-a regăsit în speță, Comisia nu putea aplica reclamantei o amendă mai ridicată decât cea aplicată Slovak Telekom fără să încalce principiul individualizării pedepselor și a sancțiunilor. În plus, sub rezerva unor evoluții în structura întreprinderii răspunzătoare pentru încălcare, plafonul de 10 % prevăzut la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 ar trebui calculat pe baza cifrei de afaceri globale a întreprinderii în cauză. În ceea ce privește încălcările repetate, reclamanta susține că, întrucât ea însăși a săvârșit încălcarea sancționată în Decizia Deutsche Telekom, nu este necesar să se stabilească dacă Slovak Telekom făcea deja parte din întreprinderea răspunzătoare pentru încălcarea menționată în perioada în care aceasta a fost săvârșită. Singura considerație relevantă în acest stadiu ar consta în faptul că această din urmă întreprindere a săvârșit încălcarea respectivă și că societatea din grup care trebuie sancționată în prezent face parte acum din aceeași întreprindere.

485 În ceea ce privește riscul de încălcări repetate, reclamanta mai adaugă că, în speță, indiferent de situație se putea considera că Slovak Telekom nu numai că făcea deja parte din întreprinderea răspunzătoare pentru încălcarea sancționată în Decizia Deutsche Telekom, ci aceasta a avut cunoștință de încălcarea respectivă, ținând seama de publicitatea extinsă de care a beneficiat decizia prin care reclamanta a fost sancționată. În ceea ce privește efectul disuasiv, reclamanta subliniază în esență că urmând raționamentul Comisiei, ea și Slovak Telekom fac parte din aceeași întreprindere și că, în consecință, este greșit să se invoce argumentul dimensiunii diferite a acestora în vederea calculării cuantumului amenzii.

486 În sfârșit, reclamanta susține, în subsidiar, că Comisia nu dispune de o de marjă de apreciere astfel încât să decidă în mod liber, fără un motiv obiectiv, să aplice o amendă unei societăți dintr-un grup, iar nu altei societăți din același grup. Or, în speță, ar fi inoportun să se favorizeze societatea care a comis faptele constitutive ale încălcării și să se acorde un tratament mai puțin favorabil societății-mamă a acesteia, a cărei răspundere este reținută cu titlu strict derivat.

487 Comisia se opune acestor argumente. Potrivit acesteia, simpla împrejurare că reclamanta deținea 51 % din capitalul social al Slovak Telekom în perioada în care a fost săvârșită încălcarea sancționată în Decizia Deutsche Telekom, nu înseamnă că Slovak Telekom aparținea întreprinderii care a săvârșit această infracțiune. Argumentația reclamantei ar decurge, cu privire la acest aspect, dintr-o premisă eronată, din moment ce întreprinderea răspunzătoare de abuzul de poziție dominantă în discuție în Decizia Deutsche Telekom era alcătuită numai din această din urmă societate, iar nu din reclamantă și Slovak Telekom. Or, contrar celor susținute de reclamantă, Comisia, atunci când sancționează o încălcare a dreptului concurenței, ar dispune de o largă marjă de apreciere pentru a ține seama de situația distinctă a societăților din cadrul unui grup. Curtea nu ar fi dat de înțeles în niciun moment că o astfel de marjă de manevră ar fi limitată la situațiile în care componența întreprinderii în cauză ar fi evoluat.

488 Această concluzie nu ar fi incompatibilă cu principiul individualizării pedepselor și a sancțiunilor, care ar presupune numai că cuantumul amenzii trebuie să fie determinat în funcție de gravitatea încălcării imputată în mod individual întreprinderii în cauză. Rezultă că sancțiunea aplicată persoanelor juridice care compun întreprinderea care a săvârșit o încălcare nu ar putea depăși ceea ce se justifică în raport

cu aceasta. În schimb, din principiul individualizării pedepselor și a sancțiunilor nu ar rezulta că Comisia este obligată să aplice aceeași amendă tuturor persoanelor juridice care compun întreprinderea în cauză.

489 În speță, Comisia ar fi utilizat largă marjă de apreciere de care beneficiază, considerând că Slovak Telekom, care este o societate de dimensiune relativ mică, nu trebuia să fie obligată la plata întregului quantum al amenzilor aplicate. În schimb, o majorare în scop disuasiv a fost justificată în cazul reclamantei, întrucât aceasta din urmă este o societate foarte mare și o amendă inferioară nu ar avea efect disuasiv asupra acesteia. Comisia subliniază în această privință că, din moment ce jurisprudența admite că ea este liberă să nu sancționeze o societate-mamă, chiar dacă aceasta aparține unei întreprinderi care a încălcat dreptului concurenței al Uniunii, ea ar trebui *a fortiori* să fie în măsură, pentru motive obiective, să aplice unei societăți care aparține unei întreprinderi răspunzătoare pentru o astfel de încălcare numai o parte din amenda globală rezultată din această încălcare. De altfel, reclamanta nu ar fi invocat niciun argument de natură să stabilească faptul că aplicarea de către Comisie în ceea ce o privește a circumstanței agravante a încălcărilor repetate, cât și a majorării în scop disuasiv a fost nelegală.

490 De asemenea, Comisia subliniază că prezumția privind influența decisivă a reclamantei asupra comportamentului pe piață al Slovak Telekom nu s-a aplicat nici la momentul săvârșirii încălcării care a condus la adoptarea deciziei Deutsche Telekom, nici în perioada în care a fost săvârșită încălcarea sancționată în decizia atacată. Or, în lipsa unor probe concrete în sensul că Slovak Telekom și reclamanta făceau parte deja din aceeași întreprindere în perioada în care a fost săvârșită încălcarea în discuție în decizia Deutsche Telekom, Comisia nu putea majora, ca urmare a încălcărilor repetate, amenda aplicată Slovak Telekom. În schimb, din moment ce reclamanta a fost destinatară deciziei Deutsche Telekom, Comisia consideră că trebuia să fie în măsură să îi aplice acesteia o majorare ca urmare a încălcărilor repetate, fără să fie necesară o investigație mai aprofundată pentru a se determina dacă aceasta forma deja cu Slovak Telekom o unică întreprindere la momentul încălcării sancționate în decizia menționată. În ceea ce privește majorarea amenzii în scop disuasiv, Comisia admite desigur că ar fi putut să aplice majorarea respectivă și pentru Slovak Telekom, din moment ce aceasta din urmă făcea parte din întreprinderea răspunzătoare pentru încălcarea dreptului concurenței sancționată în prezenta cauză. Cu toate acestea, Comisia susține că în temeiul marjei de apreciere largi de care dispune a putut să considere mai oportun să nu urmeze o astfel de abordare.

1) Evocarea principiilor

491 Este mai întâi necesar să se reamintească alegerea făcută de autorii tratatelor de a utiliza noțiunea de „întreprindere” pentru a desemna autorul unei încălcări a dreptului concurenței care poate fi sancționat în temeiul articolului 101 TFUE sau 102 TFUE (a se vedea Hotărârea din 27 aprilie 2017, Akzo Nobel și alții/Comisia, C-516/15 P, EU:C:2017:314, punctul 46 și jurisprudența citată).

492 Astfel, dreptul concurenței al Uniunii vizează activitățile întreprinderilor, noțiunea de „întreprindere” cuprinzând orice entitate care exercită o activitate economică, independent de statutul juridic al acestei entități și de modul său de finanțare (a se vedea Hotărârea din 27 aprilie 2017, Akzo Nobel și alții/Comisia, C-516/15 P, EU:C:2017:314, punctul 47 și jurisprudența citată). Noțiunea de „întreprindere”, plasată în acest context, trebuie să fie înțeleasă în sensul că desemnează o unitate economică, chiar dacă din punct de vedere juridic această unitate economică este constituită din mai multe persoane fizice sau juridice (a se vedea Hotărârea din 1 iulie 2010, Knauf Gips/Comisia, C-407/08 P, EU:C:2010:389, punctul 64 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 27 aprilie 2017, Akzo Nobel și alții/Comisia, C-516/15 P, EU:C:2017:314, punctul 48 și jurisprudența citată).

- 493 În consecință, în cazul în care o asemenea unitate economică încalcă normele privind concurența, răspunderea pentru această încălcare îi revine, potrivit principiului răspunderii personale (a se vedea Hotărârea din 20 ianuarie 2011, *General Química și alții/Comisia*, C-90/09 P, EU:C:2011:21, punctele 35 și 36 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 27 aprilie 2017, *Akzo Nobel și alții/Comisia*, C-516/15 P, EU:C:2017:314, punctul 49 și jurisprudența citată).
- 494 În plus, pentru aplicarea și executarea deciziilor adoptate de Comisie în temeiul articolelor 101 și 102 TFUE, este necesar să se identifice o entitate cu personalitate juridică care va fi destinatarul deciziei prin care se constată și se sancționează încălcarea uneia dintre aceste dispoziții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 martie 2014, *Saint-Gobain Glass France și alții/Comisia*, T-56/09 și T-73/09, EU:T:2014:160, punctul 312 și jurisprudența citată). Astfel, o încălcare a dreptului concurenței al Uniunii trebuie să fie imputată fără echivoc unei persoane juridice căreia i se vor putea aplica amenzi și căreia i se va adresa comunicarea privind obiecțiunile (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 martie 2015, *Comisia și alții/Versalis și alții*, C-93/13 P și C-123/13 P, EU:C:2015:150, punctul 89 și jurisprudența citată; Hotărârea din 27 aprilie 2017, *Akzo Nobel și alții/Comisia*, C-516/15 P, EU:C:2017:314, punctul 50, și Hotărârea din 27 martie 2014, *Saint-Gobain Glass France și alții/Comisia*, T-56/09 și T-73/09, EU:T:2014:160, punctul 312 și jurisprudența citată).
- 495 În această privință, nici articolul 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003, nici jurisprudența nu stabilesc care este persoana juridică sau fizică pe care Comisia trebuie să o considere răspunzătoare pentru încălcare și să o sancționeze prin aplicarea unei amenzi (a se vedea Hotărârea din 27 aprilie 2017, *Akzo Nobel și alții/Comisia*, C-516/15 P, EU:C:2017:314, punctul 51 și jurisprudența citată).
- 496 În schimb, comportamentul ilicit al unei filiale poate fi imputat societății-mamă în special atunci când, deși are personalitate juridică distinctă, această filială nu își stabilește în mod autonom comportamentul pe piață, ci aplică în esență instrucțiunile care îi sunt date de societatea-mamă, având în vedere mai ales legăturile organizatorice, economice și juridice care unesc cele două entități juridice (a se vedea Hotărârea din 10 septembrie 2009, *Akzo Nobel și alții/Comisia*, C-97/08 P, EU:C:2009:536, punctele 58 și 72 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 18 ianuarie 2017, *Toshiba/Comisia*, C-623/15 P, nepublicată, EU:C:2017:21, punctul 45 și jurisprudența citată).
- 497 Într-un astfel de caz, în conformitate cu jurisprudența consacrată a Curții, societatea-mamă căreia i s-a imputat comportamentul ilicit al filialei sale este sancționată personal pentru o încălcare a normelor de concurență ale Uniunii pe care se consideră că a săvârșit-o ea însăși, având în vedere influența decisivă pe care o exercită asupra filialei sale și care îi permitea să determine comportamentul acesteia din urmă pe piață (a se vedea Hotărârea din 27 aprilie 2017, *Akzo Nobel și alții/Comisia*, C-516/15 P, EU:C:2017:314, punctul 56 și jurisprudența citată).
- 498 În aceste condiții, atunci când răspunderea societății-mamă este pur derivată, și anume atunci când este rezultată din simplul fapt al participării directe a uneia dintre filialele sale la încălcare, această răspundere își are originea în comportamentul ilicit al filialei menționate, care este pus în sarcina societății-mamă ținând seama de unitatea economică pe care o constituie aceste două societăți. Pe cale de consecință, răspunderea societății-mamă depinde în mod necesar de faptele constitutive ale încălcării săvârșite de filiala acesteia, de care răspunderea sa este indisolubil legată (Hotărârea din 27 aprilie 2017, *Akzo Nobel și alții/Comisia*, C-516/15 P, EU:C:2017:314, punctul 61).
- 499 Pentru acest motiv, Curtea a precizat că, în situația în care răspunderea societății-mamă este pur derivată din cea a filialei sale și niciun alt factor nu caracterizează în mod individual comportamentul reproșat societății-mamă, răspunderea acestei societăți-mamă nu o poate depăși pe cea a filialei sale (a se vedea Hotărârea din 17 septembrie 2015, *Total/Comisia*, C-597/13 P, EU:C:2015:613, punctul 38 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 19 ianuarie 2017, *Comisia/Total și Elf Aquitaine*, C-351/15 P, EU:C:2017:27, punctul 44 și jurisprudența citată; a se vedea de asemenea, în acest sens Hotărârea din 27 aprilie 2017, *Akzo Nobel și alții/Comisia*, C-516/15 P, EU:C:2017:314, punctul 62).

500 În lumina acestor principii, trebuie analizată, în primul rând, partea din amendă aplicată numai reclamantei în temeiul încălcărilor repetate și, în al doilea rând, partea din amendă aplicată numai reclamantei cu efect de descurajare.

2) Cu privire la amenda aplicată numai reclamantei în temeiul încălcărilor repetate

501 Prin intermediul argumentației sale invocate în temeiul primului aspect al celui de al patrulea motiv, reclamanta susține că, în măsura în care s-ar confirma răspunderea sa pur derivată pentru încălcarea în discuție în prezentul litigiu, Comisia nu putea să o impute numai în sarcina sa, fără să o impute în sarcina Slovak Telekom, întrucât consecințele încălcărilor repetate rezultă din încălcarea similară anterioară sancționată în decizia Deutsche Telekom.

502 Această argumentație nu poate fi totuși reținută.

503 Desigur, după cum subliniază reclamanta, Curtea a statuat că principiile dreptului Uniunii privind răspunderea personală pentru încălcări și individualizarea pedepselor și a sancțiunilor care trebuie respectate în cadrul exercitării de către Comisie a competenței sale de a aplica sancțiuni în materia încălcării normelor de drept al concurenței nu privesc decât întreprinderea ca atare, iar nu persoanele fizice sau juridice care fac parte din aceasta (Hotărârea din 10 aprilie 2014, Comisia și alții/Siemens Österreich și alții, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punctul 56).

504 Nu este mai puțin adevărat că principiul individualizării pedepselor trebuie conciliat cu cel rezultat din jurisprudența amintită la punctul 499 de mai sus, potrivit căruia anumiți factori ce caracterizează în mod individual comportamentul propriu al societății-mamă pot justifica aplicarea în privința acesteia a unei sancțiuni mai severe decât cea care rezultă din imputarea în sarcina societății menționate a încălcării săvârșite de filiala sa.

505 În această privință, Tribunalul a statuat deja că, în cazul în care caracterul unitar al comportamentului pe piață al unei întreprinderi justifică în principiu obligarea în solidar, în cazul unei încălcări a normelor de concurență, a tuturor diferitor societăți care au făcut parte din întreprindere pe durata încălcării la plata aceluiași quantum al amenzii, trebuie admisă o excepție în ipoteza unor circumstanțe agravante sau atenuante și, în general, a unor împrejurări care justifică o modulare a quantumului amenzii care ar fi prezente numai în privința unora dintre acestea, iar nu și în privința altora. Astfel, Tribunalul a dedus de aici că o entitate în privința căreia nu a fost reținută circumstanța agravantă a încălcărilor repetate nu poate fi considerată răspunzătoare în solidar cu o altă entitate în privința căreia această circumstanță fost reținută, pentru partea din amendă care corespunde majorării pentru încălcări repetate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 ianuarie 2014, Evonik Degussa și AlzChem/Comisia, T-391/09, nepublicată, EU:T:2014:22, punctul 271).

506 În consecință, circumstanța agravantă a încălcărilor repetate poate constitui un factor ce caracterizează în mod individual comportamentul unei societăți-mamă, care să justifice faptul că întinderea răspunderii acesteia o depășește pe cea a filialei sale, din care ea este derivată în totalitate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 februarie 2016, UTi Worldwide și alții/Comisia, T-264/12, nepublicată, EU:T:2016:112, punctul 332).

507 În speță, în primul rând, reclamanta nu contestă că a fost singura destinatară a deciziei Deutsche Telekom și că nu s-a reținut răspunderea Slovak Telekom în ceea ce privește încălcarea sancționată în această decizie.

508 Astfel, răspunderea reclamantei stabilită în decizia Deutsche Telekom, care a rămas între timp definitivă, constituie un factor ce caracterizează în mod individual comportamentul imputat în sarcina acesteia în prezenta cauză.

- 509 În al doilea rând, este adevărat că Slovak Telekom făcea deja parte din grupul Deutsche Telekom în cursul unei părți semnificative a încălcării sancționate în decizia Deutsche Telekom, precum și la momentul adoptării acestei decizii, al cărei destinatar nu a fost.
- 510 Cu toate acestea, reiese din jurisprudență că răspunderea unei societăți care nu a fost destinatarul unei decizii prin care s-a constatat o primă încălcare a dreptului Uniunii în domeniul concurenței, dar care este destinatarul unei decizii prin care i se aplică o amendă în considerarea participării acesteia la o nouă încălcare similară, poate fi sporită în temeiul încălcărilor repetate, numai în cazul în care Comisia furnizează, în această din urmă decizie, o expunere de natură să permită acestei societăți să înțeleagă în ce calitate și în ce măsură aceasta ar fi fost implicată în prima încălcare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 mai 2013, Eni/Comisia, C-508/11 P, EU:C:2013:289, punctul 129, și Hotărârea din 5 martie 2015, Comisia și alții/Versalis și alții, C-93/13 P și C-123/13 P, EU:C:2015:150, punctul 98 și jurisprudența citată).
- 511 În speță, niciun element nu sugerează că Slovak Telekom ar fi fost implicată, indiferent în ce calitate, în încălcarea sancționată de Comisie în decizia Deutsche Telekom, și că așadar această încălcare i-ar fi putut fi imputată și acesteia.
- 512 În aceste condiții, în cazul în care ar fi admisă argumentația reclamantei potrivit căreia Comisia ar fi trebuit să rețină circumstanța agravantă a încălcărilor repetate în ceea ce privește Slovak Telekom, acest lucru ar echivala cu a face răspunzătoare filiala respectivă pentru comportamentul anterior al reclamantei, societatea sa mamă. Or, Curtea a statuat că nu este posibil să se impute în sarcina unei societăți toate demersurile unui grup, dacă această societate nu a fost identificată drept persoana juridică, aflată la conducerea grupului, care este răspunzătoare de coordonarea acțiunii acestuia (Hotărârea din 2 octombrie 2003, Aristrain/Comisia, C-196/99 P, EU:C:2003:529, punctul 98).
- 513 În speță, este cert că Slovak Telekom nu era la conducerea întreprinderii care a săvârșit încălcarea sancționată prin decizia Deutsche Telekom, această din urmă încălcare fiind săvârșită în mod direct numai de reclamantă. În consecință, numai reclamanta a luat parte atât la încălcarea sancționată în decizia Deutsche Telekom, cât și la încălcarea sancționată în decizia atacată în prezenta cauză, ceea ce caracterizează în mod individual comportamentul acesteia.
- 514 Ținând seama de cele de mai sus, trebuie să se concluzioneze că Comisia nu a săvârșit nicio eroare atunci când, în temeiul încălcărilor repetate, a majorat în decizia atacată amenda numai în privința reclamantei.

3) Cu privire la partea din amendă aplicată numai reclamantei cu efect de descurajare

- 515 Trebuie amintit că noțiunea de „descurajare” constituie unul dintre elementele care trebuie luate în considerare la calculul cuantumului amenzii. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, amenzile aplicate pentru încălcarea articolelor 101 și 102 TFUE, astfel cum sunt prevăzute la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, au ca obiect reprimarea actelor nelegale ale întreprinderilor în cauză, precum și descurajarea atât a întreprinderilor în discuție, cât și a altor operatori economici să încalce, în viitor, normele dreptului concurenței al Uniunii. Or, legătura dintre, pe de o parte, dimensiunile și resursele globale ale întreprinderilor și, pe de altă parte, necesitatea asigurării unui efect de descurajare al amenzii nu poate fi contestată. În consecință, atunci când Comisia calculează cuantumul amenzii, poate să țină seama în special de dimensiunea și de capacitatea economică a întreprinderii în cauză (a se vedea Hotărârea din 17 iunie 2010, Lafarge/Comisia, C-413/08 P, EU:C:2010:346, punctul 102 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 5 iunie 2012, Imperial Chemical Industries/Comisia, T-214/06, EU:T:2012:275, punctul 142 și jurisprudența citată).

- 516 Luarea în considerare a dimensiunii și a resurselor globale ale întreprinderii în cauză pentru a asigura un efect descurajator suficient al amenzii se justifică prin impactul urmărit în ceea ce privește întreprinderea căreia îi este aplicată, întrucât sancțiunea nu trebuie să fie neglijabilă în special din perspectiva capacității financiare a acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2012, Imperial Chemical Industries/Comisia, T-214/06, EU:T:2012:275, punctul 143 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 6 februarie 2014, Elf Aquitaine/Comisia, T-40/10, nepublicată, EU:T:2014:61, punctul 312 și jurisprudența citată). Astfel, s-a statuat în mod special că obiectivul de descurajare pe care Comisia este întemeiată să îl urmărească la momentul stabilirii cuantumului unei amenzi nu poate fi atins în mod valabil decât ținând seama de situația întreprinderii în ziua în care se aplică amenda (a se vedea Hotărârea din 5 iunie 2012, Imperial Chemical Industries/Comisia, T-214/06, EU:T:2012:275, punctul 143 și jurisprudența citată; a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 decembrie 2014, Lucchini/Comisia, T-91/10, EU:T:2014:1033, punctul 314 și jurisprudența citată).
- 517 De altfel, în măsura în care o întreprindere care dispune de o cifră de afaceri foarte importantă este în măsură să mobilizeze mai facil fondurile necesare pentru plata amenzii care îi revine, Comisia are dreptul, astfel cum este prevăzut la punctul 30 din Orientările din anul 2006, să majoreze pe acest temei amenda menționată pentru a-i asigura acesteia din urmă un caracter suficient de disuasiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 mai 2011, Elf Aquitaine/Comisia, T-299/08, EU:T:2011:217, punctul 253, Hotărârea din 6 martie 2012, UPM-Kymmene/Comisia, T-53/06, nepublicată, EU:T:2012:101, punctul 76 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 6 februarie 2014, Elf Aquitaine/Comisia, T-40/10, nepublicată, EU:T:2014:61, punctul 352).
- 518 Pe de altă parte, s-a statuat că cifra de afaceri globală a întreprinderii în cauză este cea care dă o indicație cu privire la dimensiunea acesteia, precum și în ceea ce privește puterea sa economică, care este determinantă pentru evaluarea efectului disuasiv al unei amenzi în ceea ce o privește (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iulie 2003, Cheil Jedang/Comisia, T-220/00, EU:T:2003:193, punctul 96 și jurisprudența citată; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 22 mai 2008, Evonik Degussa/Comisia, C-266/06 P, nepublicată, EU:C:2008:295, punctul 120).
- 519 În împrejurările din prezenta cauză, în primul rând, trebuie subliniat că reclamanta și Slovak Telekom au format, după cum a constatat în mod întemeiat Comisia, o unitate economică unică în perioada în cauză, și că răspunderea reclamantei pentru încălcarea care face obiectul deciziei atacate este pur derivată din cea a filialei respective.
- 520 În continuare, trebuie amintit că, desigur, jurisprudența admite că unei societăți-mamă îi poate fi aplicată o amendă mai mare decât cea a filialei sale, chiar dacă răspunderea celei dintâi este pur derivată din răspunderea celei de a doua. Totuși, această situație se poate regăsi numai în prezența unui factor ce caracterizează în mod individual comportamentul imputat societății-mamă respective (a se vedea jurisprudența citată la punctul 499 de mai sus). Or, în cazul în care, precum în speță, pentru a aprecia gravitatea unei încălcări săvârșite de o întreprindere și pentru a calcula amenda care trebuie să îi fie aplicată acesteia Comisia se bazează pe cifra de afaceri a filialei, cifra de afaceri a societății-mamă, chiar dacă ar fi considerabil mai mare decât cea a filialei, nu este un element de natură să caracterizeze comportamentul individual al societății-mamă în săvârșirea încălcării atribuite întreprinderii, răspunderea societății-mamă în această privință fiind pur derivată din cea a filialei sale. Pe de altă parte, simpla constatare a unei cifre de afaceri este un element de fapt care nu poate individualiza comportamentul societății-mamă. Așadar, Comisia nu putea să ia în considerare cifra de afaceri a reclamantei pentru a justifica aplicarea coeficientului de descurajare specific acesteia din urmă.
- 521 În sfârșit, raționamentul Comisiei nu poate fi urmat atunci când aceasta invocă marja de apreciere de care dispune în stabilirea cuantumului amenzilor prin care se sancționează încălcări ale articolului 101 sau 102 TFUE. Astfel, este adevărat că, potrivit jurisprudenței, articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 acordă Comisiei o marjă de apreciere în această privință. Cu toate acestea, dispoziția menționată limitează exercitarea unei astfel de marje de apreciere prin instituirea unor criterii obiective pe care Comisia este obligată să le respecte (a se vedea în acest sens Hotărârea din

12 noiembrie 2014, Guardian Industries și Guardian Europe/Comisia, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punctul 55). Or, printre asemenea elemente obiective este inclusă noțiunea de „întreprindere” la care face referire această dispoziție, și care trebuie, astfel cum s-a amintit la punctul 492 de mai sus, să fie înțeleasă în sensul că desemnează o unitate economică, chiar dacă din punct de vedere juridic această unitate economică este constituită din mai multe persoane fizice sau juridice.

- 522 În speță, Comisia a stabilit că reclamanta a exercitat o influență decisivă asupra Slovak Telekom în perioada în cauză și, pentru acest motiv, a imputat răspunderea pentru încălcarea care face obiectul deciziei atacate unității economice constituite din aceste două societăți. În consecință, trebuie să se considere că abordarea Comisiei care a constat în a pune în sarcina reclamantei consecințele aplicării unui coeficient de multiplicare de 1,2 nu este întemeiată pe nicio justificare obiectivă.
- 523 Rezultă din cele de mai sus că în decizia atacată Comisia a pus în sarcina reclamantei factorul de multiplicare de 1,2 în scop disuasiv cu încălcarea noțiunii de „întreprindere” din dreptul Uniunii.
- 524 În consecință, cel de al patrulea motiv trebuie admis numai în această măsură, și articolul 2 primul paragraf litera (b) din decizia atacată trebuie anulat pentru motivul că pune în sarcina reclamantei factorul de multiplicare de 1,2 în scop disuasiv.

3. Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe erori de calcul al cuantumului amenzii aplicate în solidar Slovak Telekom și reclamantei

- 525 Prin intermediul celui de al cincilea motiv, reclamanta susține că Comisia a comis mai multe erori la calcularea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată în solidar acesteia, precum și Slovak Telekom. Acest motiv, în cadrul căruia reclamanta declară că aderă la argumentele prezentate de Slovak Telekom în propria acțiune, este împărțit în două aspecte, care trebuie analizate succesiv.

a) Cu privire la primul aspect, întemeiat pe o eroare vădită de apreciere și pe încălcarea principiului egalității de tratament prin calcularea cuantumului amenzii în raport cu cifra de afaceri a Slovak Telekom din anul 2010

- 526 Într-un prim aspect, reclamanta susține că, prin calcularea cuantumului de bază al amenzii în raport cu cifra de afaceri realizată de Slovak Telekom în anul 2010 pe piața cu acces neîngrădit la bucla locală și pe piața cu amănuntul a serviciilor în bandă largă oferite în poziție fixă, Comisia nu numai că a comis o eroare vădită de apreciere, ci a încălcat și principiul egalității de tratament. Chiar dacă decizia atacată este conformă în această privință cu punctul 13 din Orientările din anul 2006, din practica decizională anterioară a Comisiei ar rezulta că această regulă nu trebuie aplicată atunci când cifra de afaceri realizată în ultimul an complet de participare la încălcare se abate semnificativ de la media anuală a vânzărilor relevante în primii ani ai acestei participări. În speță, cifra de afaceri relevantă a Slovak Telekom a crescut cu 133 % între anii 2005 și 2010. Întrucât o astfel de creștere este semnificativă, nu ar fi suficient de reprezentativă numai cifra de afaceri realizată în cursul anului 2010.
- 527 În aceste împrejurări, potrivit reclamantei, îi revenea Comisiei sarcina să calculeze cuantumul de bază al amenzii în raport cu cifra de afaceri medie anuală realizată în întreaga perioadă a încălcării, și anume între anii 2005 și 2010. Prin îndepărtarea de la practica sa decizională anterioară pentru motivul că creșterea menționată a cifrei de afaceri nu a fost exponențială, Comisia ar fi încălcat principiul egalității de tratament. În sfârșit, afirmația Comisiei potrivit căreia această creștere a cifrei de afaceri s-ar explica prin pretinsul comportament abuziv pe piața al Slovak Telekom ar ține de o simplă speculație. Această creștere s-ar datora creșterii rapide a piețelor în bandă largă în perioada încălcării și nu sporirii cotelor de piață ale Slovak Telekom în cursul perioadei menționate.
- 528 Comisia, susținută de intervenientă, contestă aceste argumente.

[*omissis*]

- 530 Trebuie subliniat mai întâi, în ceea ce privește primul aspect al motivului, că articolul 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003 prevede că la stabilirea valorii amenzii este necesar să se ia în considerare, pe lângă gravitatea încălcării, și durata acesteia.
- 531 În plus, trebuie amintit că, în temeiul punctului 13 din Orientările din 2006, „[p]entru a determina cuantumul de bază al amenzii care urmează să fie aplicată, Comisia utilizează valoarea vânzărilor de bunuri sau servicii realizate de întreprinderea în cauză care au legătură directă sau indirectă cu încălcarea în sectorul geografic relevant de pe teritoriul SEE” și că în acest scop aceasta „ia în mod normal în considerare vânzările realizate de întreprindere în cursul ultimului an complet de participare la încălcare”.
- 532 Reiese, în plus, din jurisprudență că partea din cifra de afaceri care provine din mărfurile sau din serviciile care fac obiectul încălcării este de natură să dea o indicație corectă privind amploarea unei încălcări pe piața relevantă, cifra de afaceri realizată din acestea constituind un element obiectiv care exprimă în mod corect nocivitatea acestei practici pentru concurența normală (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 iunie 2016, Portugalia Telecom/Comisia, T-208/13, EU:T:2016:368, punctul 236 și jurisprudența citată).
- 533 Astfel, punctul 13 din Orientările din 2006 are drept obiectiv, în ceea ce privește o încălcare a articolului 102 TFUE, să rețină ca punct de plecare pentru calculul amenzii aplicate întreprinderii în cauză un quantum care să reflecte importanța economică a încălcării (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctul 76, Hotărârea din 12 noiembrie 2014, Guardian Industries și Guardian Europe/Comisia, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punctul 57, și Hotărârea din 23 aprilie 2015, LG Display și LG Display Taiwan/Comisia, C-227/14 P, EU:C:2015:258, punctul 53).
- 534 În această privință, trebuie să se precizeze însă că autolimitarea puterii de apreciere a Comisiei care rezultă din adoptarea Orientărilor din 2006 nu este incompatibilă cu menținerea în beneficiul Comisiei a unei marje de apreciere semnificative. Astfel, orientările menționate cuprind diferite elemente de flexibilitate care permit Comisiei să își exercite puterea discreționară în conformitate cu dispozițiile Regulamentului nr. 1/2003, astfel cum au fost interpretate de instanțele Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctul 96 și jurisprudența citată), sau cu alte norme și principii de drept al Uniunii. În special punctul 13 din Orientările din 2006 precizează în sine că Comisia trebuie, „în mod normal”, să utilizeze vânzările întreprinderii în cauză din cursul ultimului an complet al participării acesteia la încălcare, atunci când calculează cuantumul amenzii de bază (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 septembrie 2015, Samsung SDI și alții/Comisia, T-84/13, nepublicată, EU:T:2015:611, punctul 214).
- 535 În speță, reiese din considerentele (1490)-(1495) ale deciziei atacate că, pentru a determina cuantumul de bază al amenzii aplicate în solidar reclamantei și Slovak Telekom, Comisia a ținut seama de vânzările realizate de aceasta din urmă în cursul ultimului an complet al participării sale la încălcare, și anume cifra de afaceri realizată de acest operator pe piața de acces la buclele locale degрупate și pe piața în bandă largă cu amănuntul pentru serviciile fixe în anul 2010. Prin urmare, Comisia a aplicat punctul 13 din Orientările din anul 2006.
- 536 Or, raționamentul reclamantei nu poate fi urmat atunci când aceasta susține că Comisia a comis o eroare vădită de apreciere prin faptul că în speță nu s-a îndepărtat de la această regulă, în pofida creșterii puternice a cifrei de afaceri a Slovak Telekom în perioada în cauză.
- 537 Astfel, pe de o parte, deși reclamanta susține că în cursul anilor 2005-2010, cifra de afaceri relevantă a Slovak Telekom a crescut cu 133 %, trecând de la 31 184 949 de euro la 72 868 176 de euro, aceasta nu invocă totuși niciun element de natură să dovedească faptul că această din urmă cifră de afaceri,

realizată în cursul ultimului an calendaristic complet al încălcării, nu a constituit la momentul în care Comisia a adoptat decizia atacată, un indiciu cu privire la adevărata dimensiune a Slovak Telekom, la puterea sa economică pe piață și la amploarea încălcării în cauză.

538 Pe de altă parte, raționamentul reclamantei nu poate fi urmat atunci când aceasta reproșează Comisiei încălcarea în speță a principiului egalității de tratament, întrucât s-a îndepărtat de la practica sa decizională anterioară, pentru motivul că creșterea cifrei de afaceri menționată anterior nu a fost exponențială.

539 În această privință, este cu siguranță adevărat că respectarea principiului egalității de tratament, care se opune ca situații comparabile să fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să fie tratate în mod identic, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv, se impune Comisiei atunci când aplică o amendă unei întreprinderi pentru încălcarea normelor de concurență, precum oricărei instituții în întreaga sa activitate (a se vedea Hotărârea din 29 iunie 2012, E.ON Ruhrgas și E.ON/Comisia, T-360/09, EU:T:2012:332, punctul 261, și Hotărârea din 9 septembrie 2015, Philips/Comisia, T-92/13, nepublicată, EU:T:2015:605, punctul 204).

540 Cu toate acestea, reiese dintr-o jurisprudență constantă că practica decizională anterioară a Comisiei nu poate servi drept cadru juridic pentru amenziile în materie de concurență, iar deciziile referitoare la alte cauze nu prezintă decât un caracter indicativ în ceea ce privește existența eventuală a unei încălcări a principiului egalității de tratament, ținând seama de faptul că este puțin verosimil ca împrejurările proprii acestora, precum piețele, produsele, întreprinderile și perioadele avute în vedere, să fie identice (a se vedea Hotărârea din 24 septembrie 2009, Erste Group Bank și alții/Comisia, C-125/07 P, C-133/07 P și C-137/07 P, EU:C:2009:576, punctul 233 și jurisprudența citată, Hotărârea din 16 iunie 2011, Heineken Nederland și Heineken/Comisia, T-240/07, EU:T:2011:284, punctul 347, și Hotărârea din 27 februarie 2014, InnoLux/Comisia, T-91/11, EU:T:2014:92, punctul 144).

541 Astfel, deciziile anterioare ale Comisiei în materia amenzilor nu pot fi relevante din perspectiva respectării principiului egalității de tratament decât dacă se demonstrează că datele circumstanțiale din cauzele referitoare la aceste alte decizii, cum ar fi piețele, produsele, țările, întreprinderile și perioadele vizate, sunt comparabile cu cele din cauză (a se vedea Hotărârea din 13 septembrie 2010, Trioplast Industrier/Comisia, T-40/06, EU:T:2010:388, punctul 145 și jurisprudența citată, Hotărârea din 29 iunie 2012, E.ON Ruhrgas și E.ON/Comisia, T-360/09, EU:T:2012:332, punctul 262 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 9 septembrie 2015, Philips/Comisia, T-92/13, nepublicată, EU:T:2015:605, punctul 205 și jurisprudența citată).

542 Or, în speță, reclamanta nu a invocat niciun element de natură să dovedească faptul că datele circumstanțiale ale cauzelor referitoare la deciziile anterioare pe care aceasta le invocă, și anume decizia Telecomunicații poloneze, Decizia C(2010) 8761 final din 8 decembrie 2010 (cazul COMP/39.309 – LCD – Liquid Crystal Display) și Decizia C(2009) 5355 final din 8 iulie 2009 (cazul COMP/39.401 – E.ON/GDF) sunt comparabile cu cele din speță. Astfel, reclamanta se limitează să citeze aceste trei decizii anterioare, subliniind că întreprinderile în cauză au înregistrat o creștere accentuată a cifrei lor de afaceri în perioada de încălcare și că Comisia a utilizat în fiecare caz cifra de afaceri medie anuală a întreprinderilor menționate pentru a calcula cuantumul de bază al amenzii.

543 În orice caz, trebuie constatat că creșterile cifrelor de afaceri constatate în perioadele de încălcare în cauză în cele trei decizii au fost semnificativ mai mari decât în speță. Astfel, Comisia a precizat în înscrisurile sale că creșterea netă a cifrelor de afaceri constatată în considerentul (896) al deciziei Telecomunicații poloneze s-a ridicat la mai mult de 3 000 % pe întreaga perioadă a încălcării. Pe de altă parte, ca răspuns la o întrebare scrisă a Tribunalului, Comisia a precizat în ședință că, pe întreaga perioadă a încălcărilor în cauză, creșterile relevante s-au ridicat, pe de o parte, la 521,58 % pe o primă piață și la 422,65 % pe o a doua piață, în ceea ce privește încălcarea sancționată în Decizia C(2010) 8761 final și, pe de altă parte, la 261 % în ceea ce privește încălcarea sancționată în Decizia C(2009) 5355 final.

544 Din cele de mai sus rezultă că Comisia nu a depășit limitele puterii sale de apreciere în materia stabilirii cuantumului amenzilor, prin faptul că a luat în considerare în speță cifra de afaceri realizată de Slovak Telekom în cursul anului încheiat la 31 decembrie 2010, și anume ultimul an complet de participare la încălcare, și că a respectat regula pe care aceasta și-a stabilit-o la punctul 13 din Orientările din 2006.

545 În consecință, primul aspect al celui de al cincilea motiv trebuie respins ca nefondat.

b) Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe eroarea de calcul rezultată din includerea anului 2005 în perioada de încălcare

546 Într-un al doilea aspect, reclamanta susține că, întrucât anul 2005 a fost inclus în mod eronat în perioada de încălcare, acest an a fost luat în considerare în mod greșit în calcularea cuantumului de bază al amenzii care a fost aplicată în solidar acesteia, precum și societății Slovak Telekom.

547 Comisia solicită respingerea acestei argumentații, întrucât, în opinia sa, anul 2005 a fost inclus în perioada de încălcare în mod întemeiat.

548 Din considerentele prezentate la punctele 172-196 de mai sus drept răspuns la cel de al doilea motiv reiese că Comisia a concluzionat fără a comite o eroare că oferta de referință publicată de Slovak Telekom la 12 august 2005 a putut descuraja începând cu această dată formularea unor cereri de acces neîngrădit la bucla locală a acestui operator de către operatori alternativi, în considerarea clauzelor și a condițiilor neechitabile pe care le conținea și că, prin urmare, Comisia a putut concluziona în mod întemeiat că încălcarea unică și continuă care face obiectul deciziei atacate a început la această dată.

549 În schimb, tot ca răspuns la acest al doilea motiv, Tribunalul a considerat că articolul 1 alineatul (2) litera (d) din decizia atacată trebuie anulat în măsura în care această dispoziție constată că, în perioada cuprinsă între 12 august și 31 decembrie 2005, reclamanta a aplicat tarife neechitabile care nu au permis unui operator la fel de eficient care s-a bazat pe accesul neîngrădit cu ridicata la buclele locale ale Slovak Telekom să reproducă serviciile cu amănuntul oferite de Slovak Telekom fără să înregistreze pierderi (a se vedea punctul 221 de mai sus).

550 Rezultă din toate cele de mai sus că articolul 1 alineatul (2) litera (d) din decizia atacată trebuie anulat în măsura în care constată că, în perioada cuprinsă între 12 august și 31 decembrie 2005, reclamanta a aplicat tarife neechitabile care nu permiteau unui operator la fel de eficient care se baza pe accesul neîngrădit cu ridicata la buclele locale ale Slovak Telekom să reproducă serviciile cu amănuntul oferite de Slovak Telekom fără să înregistreze pierderi. În consecință, precum și pentru motivele menționate la punctele 515-524 de mai sus, articolul 2 din decizia atacată trebuie de asemenea anulat în măsura în care o privește pe reclamantă. Concluziile prin care se urmărește anularea deciziei atacate trebuie respinse în rest.

B. Cu privire la concluziile, formulate cu titlu subsidiar, prin care se solicită desființarea sau reducerea cuantumului amenzilor aplicate reclamantei

551 Reclamanta solicită de asemenea Tribunalului, în subsidiar, să desființeze sau să reducă cuantumul amenzilor care i-au fost aplicate prin decizia atacată.

552 Trebuie arătat în această privință că, potrivit jurisprudenței constante, controlul de legalitate instituit la articolul 263 TFUE implică faptul că instanța Uniunii exercită un control atât de drept, cât și de fapt asupra deciziei atacate în raport cu argumentele invocate de reclamant și are competența de a aprecia probele, de a anula decizia menționată și de a modifica cuantumul amenzilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 septembrie 2009, Prym și Prym Consumer/Comisia, C-534/07 P, EU:C:2009:505,

punctul 86 și jurisprudența citată, Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Duravit și alții/Comisia, C-609/13 P, EU:C:2017:46, punctul 30 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 27 martie 2014, Saint-Gobain Glass France și alții/Comisia, T-56/09 și T-73/09, EU:T:2014:160, punctul 461 și jurisprudența citată).

- 553 Controlul de legalitate este completat de competența de fond care este recunoscută instanței Uniunii la articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003, conform articolului 261 TFUE. Această competență autorizează instanța, dincolo de simplul control al legalității sancțiunii, să substituie aprecierea Comisiei cu propria apreciere și, în consecință, să anuleze, să reducă sau să majoreze amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată (Hotărârea din 8 decembrie 2011, Chalkor/Comisia, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punctul 63, și Hotărârea din 8 decembrie 2011, KME Germany și alții/Comisia, C-389/10 P, EU:C:2011:816, punctul 130; a se vedea de asemenea Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Duravit și alții/Comisia, C-609/13 P, EU:C:2017:46, punctul 31 și jurisprudența citată).
- 554 Or, trebuie subliniat că exercitarea acestei competențe de fond nu echivalează cu un control din oficiu și că procedura în fața instanțelor Uniunii este contradictorie. În consecință, cu excepția motivelor de ordine publică pe care instanța este ținută să le examineze din oficiu, sarcina de a invoca motive împotriva deciziei în litigiu și de a prezenta elemente de probă în susținerea acestor motive revine, în principiu, reclamantului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 iulie 2014, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punctul 213 și jurisprudența citată).
- 555 În lumina acestor principii trebuie să se stabilească dacă trebuie modificat quantumul amenzilor aplicate de Comisie în decizia atacată.
- 556 În primul rând, trebuie arătat că argumentația prezentată de reclamantă în susținerea concluziilor sale în subsidiar, prin care se urmărește desființarea amenzilor care i-au fost aplicate sau reducerea quantumului acestora nu se deosebește de cea prezentată în susținerea concluziilor sale în anulare. În aceste împrejurări, trebuie respinse criticile invocate în susținerea acestei cereri formulate în subsidiar care au fost deja respinse în măsura în care au urmărit să susțină concluziile în anulare.
- 557 În al doilea rând, astfel cum reiese de la punctele 204-221 de mai sus, Comisia nu a dovedit că practica ce a condus la o comprimare a marjelor săvârșită de Slovak Telekom ar fi putut începe anterior datei de 1 ianuarie 2006 și, în consecință, articolul 1 alineatul (2) litera (d) din decizia atacată trebuie anulat în măsura în care o privește pe reclamantă și în măsura în care include în încălcarea unică și continuă o comprimare a marjelor care ar fi fost săvârșită între 12 august și 31 decembrie 2005.
- 558 În ceea ce privește incidența acestei erori asupra quantumului de bază al amenzii la plata căreia este obligată în solidar reclamanta, Tribunalul consideră, în exercitarea competenței sale de fond, că este necesar să se reducă proporția vânzărilor relevante ale acesteia din urmă reținută de Comisie și să fie stabilită la 9,8 %, în loc de 10 %. Întrucât Slovak Telekom a realizat în cursul ultimului an complet al încălcării o cifră de afaceri relevantă de 72 868 176 de euro, quantumul care trebuie să servească la calcularea quantumului de bază al amenzii la a cărei plată este obligată în solidar reclamanta este de 7 141 081,20 euro. Quantumul de bază al acestei amenzi corespunde înmulțirii quantumului menționat cu un coeficient de 5,33, care reflectă durata încălcării și, prin urmare, trebuie stabilit la 38 061 963 de euro.
- 559 În al treilea rând, este necesar să se acționeze conform constatării efectuate la punctul 523 de mai sus, potrivit căreia, în decizia atacată, Comisia a încălcat noțiunea de „întreprindere” din dreptul Uniunii atunci când a pus exclusiv în sarcina reclamantei factorul de multiplicare de 1,2 în scop disuasiv pentru a ține seama de dimensiunea și de puterea economică a societății considerate răspunzătoare pentru încălcarea în cauză. Astfel, această eroare implică recalcularea quantumului amenzii distincte aplicate reclamantei pentru a pune în sarcina acesteia consecințele identificate de Comisie în decizia

atacată. Această amendă, care reprezintă 50 % din quantumul de bază al amenzii la a cărei plată este obligată în solidar reclamanta înainte de aplicarea coeficientului de multiplicare de 1,2, trebuie stabilită astfel la 19 030 981 de euro.

560 În al patrulea rând, în cauza în care s-a pronunțat hotărârea de astăzi, Slovak Telekom/Comisia (T-851/14), Tribunalul a reținut o eroare comisă de Comisie atunci când aceasta din urmă a constatat că în perioada cuprinsă între 12 august și 31 decembrie 2005, Slovak Telekom a pus în aplicare o practică ce a condus la o comprimare a marjelor. În consecință, Tribunalul a anulat în parte articolul 1 alineatul (2) din decizia atacată, precum și articolul 2 din această decizie, în măsura în care acestea o privesc pe Slovak Telekom, și a redus quantumul amenzii la care era obligată Slovak Telekom în temeiul articolului 2 primul paragraf litera (a) din aceeași decizie.

561 În speță, Tribunalul a dedus aceleași consecințe din eroarea menționată la punctul 560 de mai sus (a se vedea punctele 557 și 558 de mai sus). Astfel, reclamanta nu poate solicita în mod util Tribunalului să degajeze, în prezenta cauză, consecințele Hotărârii Slovak Telekom/Comisia (T-851/14) pronunțată astăzi. Așadar, cererea formulată de reclamantă în temeiul Hotărârii din 22 ianuarie 2013, Comisia/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), trebuie respinsă.

562 În consecință, quantumul amenzii la care este obligată în solidar Deutsche Telekom este stabilit la 38 061 963 de euro și quantumul amenzii la care este obligată exclusiv Deutsche Telekom este stabilit la 19 030 981 de euro. Cererea de desființare a amenzii sau de reducere a quantumului acesteia este respinsă în rest.

IV. Cu privire la cheltuielile de judecată

563 Potrivit articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Pe de altă parte, potrivit articolului 134 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, în cazul în care părțile cad, fiecare, în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere, fiecare parte suportă propriile cheltuieli de judecată. Totuși, în cazul în care împrejurările cauzei justifică acest lucru, Tribunalul poate decide ca, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, o parte să suporte o fracțiune din cheltuielile de judecată efectuate de cealaltă parte.

564 În speță, Comisia și intervenienta au căzut parțial în pretenții. Cu toate acestea, reclamanta nu a solicitat obligarea intervenientei la plata cheltuielilor de judecată, ci numai obligarea Comisiei la plata acestora.

565 În aceste împrejurări, se impune obligarea reclamantei la plata a patru cincimi din propriile cheltuieli de judecată, precum și a patru cincimi din cheltuielile de judecată ale Comisiei și ale intervenientei, în conformitate cu concluziile acestora din urmă. Comisia suportă o cincime din propriile cheltuieli de judecată și din cele ale reclamantei. Intervenienta suportă o cincime din propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a noua extinsă)

declară și hotărăște:

- 1) **Anulează articolul 1 alineatul (2) litera (d) din Decizia Comisiei C(2014) 7465 final din 15 octombrie 2014 privind o procedură de aplicare a articolului 102 TFUE și a articolului 54 din Acordul privind SEE (Cazul AT.39523 – Slovak Telekom), în măsura în care acesta constată că în perioada cuprinsă între 12 august și 31 decembrie 2005, Deutsche Telekom**

AG a aplicat tarife neechitabile care nu permit unui operator la fel de eficient care s-a bazat pe accesul cu ridicata neîngrădit la bucele locale ale Slovak Telekom să reproducă serviciile cu amănuntul oferite de Slovak Telekom fără să înregistreze pierderi.

- 2) Anulează articolul 2 din Decizia C(2014) 7465 final în măsura în care acesta stabilește cuantumul amenzii la care este obligată în solidar Deutsche Telekom la 38 838 000 de euro și cuantumul amenzii la care este obligată exclusiv Deutsche Telekom la 31 070 000 de euro.**
- 3) Stabilește cuantumul amenzii la care este obligată în solidar Deutsche Telekom la 38 061 963 de euro și cuantumul amenzii la care este obligată exclusiv Deutsche Telekom la 19 030 981 de euro.**
- 4) Respinge în rest acțiunea.**
- 5) Deutsche Telekom suportă patru cincimi din propriile cheltuieli de judecată, patru cincimi din cheltuielile de judecată ale Comisiei Europene și patru cincimi din cheltuielile de judecată ale Slovanet, a.s.**
- 6) Comisia suportă o cincime din propriile cheltuieli de judecată și o cincime din cheltuielile de judecată efectuate de Deutsche Telekom.**
- 7) Slovanet suportă o cincime din propriile cheltuieli de judecată.**

Van der Woude
da Silva Passos

Gervasoni

Madise
Kowalik-Bańczyk

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 13 decembrie 2018.

Semnături